КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШОАТТЪА, 11 ОКТЯБРЬ 1969 шо. 192 (4790). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхахьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛА 1923 ШЕРА ДЕЗ

ЛАКХА ЛОАТТАЕ КОММУНИСТА ЦIИ

«50 шера социализма дакъа стейлен толамаш» яхача докладе тIа Л. И. Брежнева аьлар:

«...Дукха гIулакхаш тIедилла коммуниста кIера. Цхьанкха а совле яц коммунистага кхоачаш, дукхьала наI мара — юкъарча гIулакха массанечул дукхагIа дIададари, из бахьан массанел дикагIа къахьегари къовсам лоаттабаря мара».

Массаза хьалха латтар, парте бовцарашта хьокхам талар—коммуниста дехар. Шоай дехараш дика довзаш а кхоачашдеш а ба вай парте членаши кандидаташи. Коммунистически къахьегама ударникий, хьалхе делаевий, рационализаторий, новаторий мугIарши керттерча даькъе царех латт.

Идейни кхетам лакха болча, денала чIоагIа волча коммуниста массаза а кхетаду ший вахара метта, парте лоаттабеча къовсамера шиЙ моттиг.

Масала, ишта болча коммунистех а «Малгобекнефть» НПУ № 1 болча Ленина орден лелаеча промысла заведующи Социалистически Къахьегама Турпал коммунист М. Я. Паук. Iалашмате чIоагIа сиЙ лу цул коммунисташа а беррига къахьегамхоша а. Из промысла кулгалло хилларах дац из. Цун бахьан да из дьокхаме къахьегар, общественни декхаре хьинаре дакъа лоацаш хилар. Даим наха юкъе хилар, цар уйлаш, болхлой идейни боарам лакхбеча хьинаре дакъа лацар Мария Яковлевнай оамал я.

Балха тIа аьттув балга дукхагIча даькъе коммунистех, цар организаторски кхетамех балхах, наькъо творчески инициативех хьинари кхалхашка латта декхараш кхоачашдаря тIадерзаде царна хьеха тайша да.

Уж гIулакхаш дикка доаж Назарен района «Экажевский» совхоза СурхотIарча отделене хьажкIаш лелаеча звено звеньевойх коммунистах Итазов Берсах. Цун звенос хIара шера дика хьувкъаю хьажкIаш. Укх шера 35—40 центнерал кIезигагIа хьажкIаш чу ца иа дош делаво цун звенос. Аьнлар кхоачашдеш оамал а коммуниста, ишта хила Iомабу цо шиЙ новкъостий а. Цунца нийсбала гIерт уж а.

Цхьабакъда хIанз а нагахьа нийслу къахьегама а партийни а дисциплина телхаю, моральни гIулакхаш леладу, коммуниста еза цIи сийдолаш ца леладу коммунисташ а парте членалла кандидаташ а. Парте мугIарашка ца боагIаш нийсбенна нах ба уж. Цудухьа нийса я Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза партийни организаце яь решени. Производственни дисциплина телхаярахи пачхьалкхен рузкъаш кулгаш тIакхувдадарахи партера дIабаьхар нов. Гайсумови, Махмудови, Магомадови, Власови, парте хьа ца ...

... эшаш социабир КПСС Устава декхараш лерттIа кхоачашдеш ца хиъна парте членалла кандидатах нах. Аверьянов, Джамбенове, Хачукаев. Уж тайпа нах юкъе ца хила чIоагIагIа хургда парте мугIараш!

Общественни декхараш кхоачашдеча, къахьегама колективе эггара хьалха коммуниста декхаре хьоие къахьегамхой, цунгара хьокхам ба. Цудухьа хIара боакхаш бола гIо парте Программон Уставен дIадехараца нийсбе беза коммуниста. КПСС XXIII съездо къаьстта белгалдеш оттадьад хIара коммуниста декал, цун производственни ловрхIам лакхбара дол. Коммунизм хьалхера хьинар кхо ца дош хилар. Дакъе дукха евеш хилар, партийни решенеш кхоачашъяра наханаш къовсам лоаттабер, производстве хьалха латтар, общественни вахаре дакъа лацар, моральне цIена хилар, кхоачамбоцарашца нашар боешаш хилар — цунах латт коммуниста декал, моллагIча участке из вала а. Коммуниста моттиг эггара халагIча, декал дукхагIа эшача я. Халоно чIоагIау сиг, хIаьта партена сийхетам лакха бола, декал дола нах беза.

Коммуниста тIадиллеча гIулакха белхтокхам лакхбе беза партийни организацеша. Цу гIулакхе дукха да лаькъаш: партийни собране а парткома заседане коммунисташа шоай къахьегамах, общественни вахарах, дезала юкъерча гIулакхах лакха коммунисташа еча отчеташка ладугIа, цар шоай партийни поручене кхоачашъярах хоам белга, ишта дIахо. ПартиЙно-политически балха уж юкъеозалген боахама гIулакхашта цар белхтокхам лакхбечен коммунисташа кхетаме болх бен теркалде дезача дешаех неоттерлараш да.

Деша доп гIулакхаша кхоачашде иха чIоагIа лоархIам бола Ленински дехар хIера коммуниста вахаре закон а хиъна дIахьа деза.

Укх денощка деррига шоай гIулакхаш а уйлаш а В. И. Ленин ваь 100 шу дизаьа сийленца накъаьбахара хетаду советски наха. Производства, юртбоахаме, культурни вахаре организатораш хила беза коммунисташ. ХIара коммунист декхарийле ва пятилетка заданеш хьал хьалха кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбаха, хьалхара делаерий опыт массанена дIа а йовзийта, социалистически яхъа керте латта.

Парторганизаце, хIара коммуниста декалга хьежжа хургда В. И. Ленина юбилея сийна тIаийца социалистически декхараш кхоачашдече доаха толамаш.

В. И. Ленина вахар сийлахьбоккха хьокхам ба хIара коммуниста. Вай баьтча 100 шу дизаьа Ленина накъаводаш шиЙ гIулакхаш, уйлаш Ильичачунца нийсъе гIерта веза коммунист.

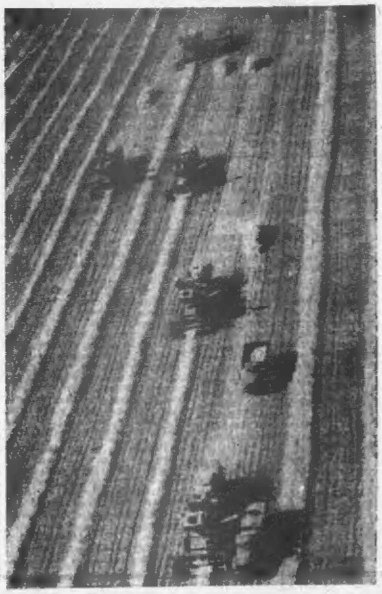

В. И. Ленин ваь 61аь шу дизара сийна къахьегама котало еннкхай кустанайски платаш лелаберша. Пачхьалкхена дIалеваьд 135 малнаьов дует алат.

Шера алат кхоачашъяра вахьоне кустенайхошна рапорт делар алат дIадахара оттиалехи кхоачашъярах.

СУРТА ТIА: Ленински районерча Ново-Покровски совхоза кхашкара чуэцаш латта алат.

ТАСС фотохроника.

ЮБИЛЕЙНИ СОВГIАТАШ ДАХАРА

«Грознефтеразведка» тресте дикагIчарех лоархI мастера Н. Дикаева кулгалду бригада. Вежарашха болча Кабардино-Балкарой республике къахьегаш а яз. Ленински къахьегама вахте а эттта лакха толамаш доах бригада болхлоша. Чоалханерча геологически хьалешка болх беш хIанзалехьа 2800 метр есагIа буруш а тIехаш, ипт бетта задани кхоачашъяьй барт болча коллективо. Белгалбаха боагIа къаьстта дика болх бу бурувдеттараш Наумов Василий, Кривенко Иван, бурувдеттарий гIончаш Татсуров Борис, Заворотный Иван, слесарь Зябликов Николай. Сменах цаI-ах, шиъ норма йоаккх нарех хIаране. Юбилейни шера совгIаташ дахара бригада хьоржача социалистически яхье хьалхара моттигаш а цар лелаю. Укх шера плав цхьа бутт хьалхагIа кхоачашъе лерI бригада болхлоша.

Л. МОИСЕЕВ.

ЛЕНИН—ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА МАШАРЕИ ЦХЬАНА ЛЕЛАДЕЧА ГIУЛАКХИЙИ БАЙРАКХ

УЖГОРОД, 9 октябрь. Сахьи укхаза социалистически мехкашкарча машара тIехьа латтарий дунен халкъашта юкъерз вIашагIкхетар хиннача метте конференци хилар.

Юкхьанцара доп оалаш конференци хьайийлар машар лорабара советски комитета белхтокхамерча секретара М. И. Котова.

СССР Лакхехьарча Совета депутата, Украина КП Закарпатски обкома хьалхарча секретара Ю. В. Ильнице чIоагIа деттаи тIоврашЬ а долаш Iодийшар Советски Союза Коммунистически парте Централни Комитета Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева дунен халкъашта юкъерча вIашагIкхетаре дакъа лаьцарашка дайта моаршал.

«Ленин — империализмана духьалара, социализмана, машара, халкъашта юкъерча доттагIала тIехьара сийлахь - воккха къовсамхо» яха доклад йир машар лорабеча Советски комитета президиума члена, машар лорабара Украински комитета председатела, УССР Iилмай Академе академика В. П. Комиссаренкос.

Конференце дакъа лоацараша чIоагIа уйла тIайохийташ ладийгIар Дерригдунен Машара Совета секретара Э. Рандриамихасиноро Iодийшача, Дерригдунен Машара Совето дайтача моаршалга.

Къамаьлаш мел дьйраша дуьцар халкъашта юкъерча машарен цхьана гIулакхаш леладарен ленински идеяш котьялларах, къовсам тIа доле деррига дешаш машара накъаьа къовстадаьза дарг ца хиларах, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара накъадолхаш шоай мехкашка шерра еча кийчонах.

Дунен халкъашта юкъерча вIашагIкхетаре массава раьза а воалаш резолюци тIайийир.

Укх денощка Советски Союза, дерригача социалистически мехкий халкъаш, вай планетера прогрессивни нах, йоах резолюце тIа, чIоагIа политически хьинар айденна кийчлу еача юбилейна. Адамий исторе чухь В. И. Ленига — дунен тIа эггара хьалхара социалистически пачхьалкхе хьанькуга, социалистически революце тIех хьаькъалерча теоретиката кхьачача сийлахь-воккхача дакъа сий а деш, тахан вай цIенача лег тIара лоархIаш дагакхоьб из, халкъий машари кразе бахьан долаш тIагIертта. ЛоархIагIа ца воалаш къовсам лоаттабар.

ЧIоагIа раьза хиъна тIайийцар вай вой вIашагIкхетаре дакъа лоацарашка КПСС ЦК Генеральни секретара, машар бахьан долаш лоаттабеча къовсамера вай визаш ассийдаха тIахьийхача Леонид Ильич Брежнева дайта моаршал.

Ленински юбилейга даха лоагIача гайпара пакъадахе кийчлуш долча вай дIакхайкаду воаш лаьрхIар.

— халкъашта юкъерча машарен доттагIален ленински идеяш наха юкъехьаа а цу ларда тIа социалистически мехкий машар безача визий цхьоагIо чIоагIъе а;

— социалистически мехкий рузкъаш а низаш а кебале, социалистически содружество чIоагIъе;

— халкъий машари кхераммен лоравра империализмана духьала, къамаш мукъадахар духьа, демократии прогресси бахьан долаш къовсам лоаттабераш хьалхара чаккхоакха вай гIулакхаш тIатIа дукхагIа чIоагIае.

Вай кхетаду сийлахь-воккхача Ленина васкеташ лоархIагIа ца доалаш кхоачашдара, марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма мутIахьа хилара, машара хьаштаща, социализм хьалхара юкъерча гIулакха мутIахьа хилара.

Цу дийнахье а хизар европейски социалистически мехкий машара тIехьа латтарий дунен халкъашта юкъерча вIашагIкхетана хетахь дукхха хIараш болча нахе митинг.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН, НОВКЪОСТИЙ!

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОШТА СИЙЛЕН ЦIЕРАШ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Юрта боахама дакъе дика хIемаш кхагIдаларах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни агроном яха сийлен цIи лойла:

Агапов Петр Ипполитовича — Грозненски района «Грозненский шурий» совхоза керттерча агронома.

Везирханов Алиппаша Абдулкадыровича — Шаьла района юрта боахама производственни управлене начальника.

Курдюк Лидия Васильевнана — «Скотооткорм» яхача Нохч-ГIалгIай треста керттерча агронома.

Михальчук Людмила Иосифовнана — Грозненски районни пачхьалкхен семенной инспекце начальника.

Рустамов Русвам Межидовича — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза комплексни бригада бригадира.

Табакова Вера Георгиевнана — Шелковской района «Коминтерн» колхоза председатела.

Цуров Хамарзий Махьмада — МалгIобика района юрта боахама производственни управлене начальника.

Шумилов Василий Арсеньевича — Сунженски района XIX-ча партсъезда цIерагIча колхоза председатела.

«Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни зоотехник» яха сийлен цIи лойла:

Агамирзоев Муса Магомадовича — Ведана района Орджоникидзе цIерагIча колхоза зоотехника.

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни ветеринарни лор» яха сийлен цIи лойла:

Остапенко Иван Дмитриевича — «Грозненско» яхача производственно - совхозни управлене вохкагIдолча ветеринарни лора.

«Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика юрта боахама заслуженни механизатор» яха сийлен цIи лойла:

Дудуркаева Камета — Грозненски района «Горячеисточенский» совхоза комбайнера.

Левенец Виктор Алексеевича — «Сельхозтехника» Грозненски районни юкъарча объединене управлянешна.

Нутаев Лечи Саламовича — Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза механизатора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. АЛМАЗОВ.

Секретара хьалхара Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума член Т. ЭСЕНБАЕВА.

Гор. Грозный.

1969 шера, 10 октябрь.

РЕСПУБЛИКА ЮРТА БОАХАМА БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТАШ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Производственни хьинхамаш лакха хиларах а юрта боахама болхлой Еррига союзни ян дездарма дуьхьадения а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Абдулмуслимова Мацох Миланиана — Шаьла района «Прогресс» яхача совхоза свинарказа.

Ауиев Махьмада Юсапа — Назарен района «Экажевский» совхоза ковртолаш лелаеча механизированни звеной звеньевойна.

Байсарова РабиIата — Грозненски района «Юбилейный» совхоза бахьчдаарий лелаеча звеной звеньевайна.

Беленко Валентина Дмитриевнана — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза трактористкана.

Вакуев Рамазан Леонтьевича — Надтеречни района «Новогорский» совхоза трактористана.

Вахабов Косийта — Надтеречни района «Гвардейский» совхоза трактористана.

Висалиев Мингсолта Несирсолтаевича — Гудермесски района «40 лет Октября» яхача колхоза механизированни звеной звеньевойна.

Гайтукаев Саламбек Давевича — Урус-Мартана района «Гехинский» совхоза свекла лелаеча звеной звеньевойна.

Гашенко Мария Абрамовнана — Гудермесски района юрта боахама производственни управлене инженера - землеустроителна.

Дибилова Товжана — Советски района «Новая жизнь» яхача колхоза тхьамка лелаеча звеной звеньевайна.

Дмитриева Татьяна Васильевнана — юрта боахама Министерствачерча планирование гIулакхий йоккхагIйолча экономиста.

Еремкина Мария Семеновнана — Грозненски района 1-ча Мая цIерагIча колхоза бригадира - агиноза.

Загробельний Леонид Федоровича — сомийк сомий гьалийн бешамаш лелаеча Нохч-ГIалгIай треста керттерча инженера-механика.

Захаев Лечийа — Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаеча звеной звеньевойна.

Зелимханов Ваха Якубовича — Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза комплексни бригада бригадира.

Исмаилов ТIаIир Хосмагомедовича — Шаьла района «Сельхозтехника» Аргунски отделене токара.

Калиматова Зина Сулейменовнана — Сунженски района Шеча Эскаре цIерагIча колхоза доярка.

Ковалев Назар Осиповича — Шелковской хил управлене гIишлой - монтажни бригада бригадира.

Лиховат Алексей Ивановича — Наурски района «Советская Россия» яхача совхоза трактористана.

Ломалиев IаIла Ломалиевича — Шаьла района XX-ча партсъезда цIерагIча колхоза хьажкIаш лелаеча звеной звеньевойна.

Пантамова Мария Александровнана — Сунженски района «Победа» колхоза газоэлектросварщика.

Пинчук Петр Семеновича — Нохч-ГIалгIай АССР Гудермесски хий дехкача системий управлене начальника.

Рудуев Увайса — Ведана района Ленина цIерагIча колхоза тхьамка лелаеча бригада бригадира.

Сатуев Iаддала — Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза бахьчдаарии лелаеча бригада бригадира.

Сергеева Таисия Николаевнана — Наурски района В. И. Ленина цIерагIча совхоза бригадира.

Солтагириева Зарабата — Ножай-Юрта района А. Шерипова цIерагIча колхоза тхьамка лелаевоа.

Тангиев ГIазда Махьмада — МалгIобика района «Ингушский» совхоза скотника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. АЛМАЗОВ.

Секретара хьалхара Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума член Т. ЭСЕНБАЕВА.

Гор. Грозный.

1969 шера, 10 октябрь.

СихагIа чакхдаха кхашкара гуйран балхаш

ЯЛАТ ДIАДУВЛГА ТIЕХЬАДОАХ

РЕЙД

Укх денощка Шелковской района В. И. Ленина цIерагIча колхоза шоллагIчен кхоалагIчен бригадашка гурахь дуь алат иштта дIадув, бIаьсте дIаоаргIолча культурашта аьхе кийчоши хоржам хилар тха рейдови бригада. ХургIолча хьуишъяма хьалхе тешаме лерд йолш еваш бар колхозах кхаш лелаберш. Цхьабакъда, из гергга а дац иккха. Колхоза цхьалагIча бригаде (бригадир Т. Каменский) укх гурахь кхаьнах 1120 гектара тIа алат дIаде дезаш ба. Цул совгIа бIаьсте юуча культурашта 300 гектар лаьтта аьба аха а деза. ХIаьта фу дьа цар хIаьа? Ялат 480 гектаре тIа мара дIадийнадац. Цул совгIа хьалхе а аьха кийча хила дезар деррига лаьтта, тIаьнгул тIехьагIа 350 гектар аьха, 254 гектар мекхаш дехьа кийчде дезаш да. ХIаьта аьба аьха лаьтта а 24 гектар мара дац.

34 трактор а цхьалагIча бригаде. Тхо бригаде даьхкача дийнахь нийснех ялх трактор еха латтар. Механизаторашца дийцача гучадьалар, цаI укх шера ишарь бетте деза запасни оатталаш а йоацаш тоа ца еш латтарга.

Цхьабакъда, белгалдаккха деза тракторашца тоъа а гурахь дуь алат дIадера, лаьтта кийчдара балхаш укх бригаде хIанз дика вIаштIехьадьахала. Иштта, Iуйран ялх сахьат даьлча деза бола къоллобаллалца шоай хьинар кхо ца деш, эшача метте шоайла новкъостал деш барттайка 11 агрегатица алат дIадувш, лаьтта кийчдеш, из оахаш ба бригада механизатораш. Царех кхо агрегат, ялат дIадувш йолча кхьачнена хьалха, удобренеш тувсаш а. Гусеничнийрех, хIанз дIавоаш латтача культурашта лаьтта оахаши, мекхаш техадеш, аьхар кийчдеша сиъ трактор яр. ХIаьта аьхаце аьба лаьтта оач. Чаккхбьлинаб укх бригаде механизатораш лаьтта хий дилла а. Белгалбаха беза низ кхо ца беш тIатеIIа болх беш боахка механизатораш Н. Винченко, М. Недоводей, звеньевой Г. Гренько, кхыбараш. Шоай сменаш нормаш шозза тIеххоачашъю цар.

— Укх тайпара дика болх беш механизатораш боалашех а хIана кхийназаш шун хаппехьа ялат дIаце, лаьтте оха, кхьдоза кхашкара балхаш де, — аьнна шийга хаттар дича —«Дукха ха йоайир оахи сихдеш ялатан хьажкIаш чуэцаш, цул совгIа тракторашт наст-насте йоаннаь уж а тоъаш. ХIаьта йоацаш я нарна эша запасни оатхалаш а. Цудухьа кхаьйнадац тха кхашкара балхаш ханнахьа чакхдаха» — аьлар бригадира нов. Т. Каменске.

Геттара ва вIаштIехьаьйьхна кхашкара балхаш цу колхоза шоллагIча бригаде. 22 трактор а бригаде, царех ялх еха латт.

— Масс агрегат а шун ялат дIадувча болх беш, — аьнна шийга хаттар дича. — Ялх я, — аьнна жоп делар бригадира нов. Д. Марьинева. Цхьабакъда, ялат дIадувча хIакхаьнача кхий йиссте фу дахьаш еха цаIн, селдкаш тIехьа тесса латта кхоьи—йиъ трактор мара бIаргайовнаар тхона. Ийс сахьат даьнна ха яр из. ХIаьта селдкашка фу чуоассаде мара бола а беннабацар механизатораш. Цул совгIа хьанза яр шиъ трактор.

Зехьа ха хIана йовю оаш, — аьнна хаттар дича. — Кхо сахьат даьнад со балха хьаьвенц. Цхьабакъда, цхьаьнца воагIаш хIанзалца кхо тракторист мара хьаьвенавац балха. Цул совгIа, дукха ха йоаю оаха фу да складе дахача а. Цига дIакхаьчача а кладовщик, а фу тIадотташ бола болхлой хилац. Цудухьа дукхагIа волча денощна укх ханна мара болх дIаболабе йиш хилац тха, — аьнна жоп делар звеньевой волча Алиев IабдуллаI.

Цигара лаьтта оахачи тхо дIадолхаш, аьнчул тIехьагIа мекхаш па дахар бахьан доаш оасар тIа а даьнна дукха кхаш бIаргадейра тхона.

ИттлагIйох ах сахьат даьннадар тхо гурахь дIаюаргIолча культурашта лаьтта оахача дIакхаьчача. Цу ханна нух тIехьатоссаш воаллар цига бола бе безаш хиина тракторист. ХIаьта шоллагIча кхий тIа болх бе безаш хиннар хи йисте радиатор чу хий чудотташ воалл. Из а болх бе волавенавацар. Лоацца аьлча, 10 сахьат доллалца лаьтта оахаш цхьанкха трактор яцар. Шиъ трактор мара яцар аьха лаьтта кийчъеча а.

Чуйнка баьнкабаи бригаде хьажкIаш а. ХIанз а 92 гектара тIара хьакха езаш а уж. ХIаьта дийнахь эггара дукхагIа 4 гектара тIара мара хьажкIаш чуэцаш цига болх беш йоаххача кхаь комбайно. Белгалдаккха деза, хьажкIаш чуйнна дьйначул тIехьагIа цу кхай тIа гурахь дуь ялат дIаде уж дезаш болга.

Цу тайпара балха тIехьабусаш, еха тракторашхачахьа тоа ца еш, шоайла барт боцаш болх беш боланза, хIанзалца гурахь дуьча ялата лаьрхIача 3850 гектарах 2803 мара лаьтта аьхадац, 934 гектара тIа мара ялат дIадийнадац, 1300 гектарах 706 гектара тIа мара хий диллаадац, иштта кхьдараш.

ХIаьта лоархIаме йола ха йоа а ца еш, боахтоа ца бойа, тешаме бен цигара тIадоагIача шера чуэцаргбола хьуакъам.

«Сердало» газета рейдови бригада: М. ХАКИМОВ — Шелковской района халкъа тIаьхьожаи комитета председатель; ШАБАНОВА К. И. — Шелковской района фуна инспекце начальник, М. ХАМАТХАНОВ — «Сердало» газета болхло.

1969 шера 6 октябре политически дешаш шаIа занятеш дIайолаенний партийни советски болхлой говзал лакхъеча арIагарча курсашка. Курсашта баьхкаб къахьегамхой депутатий районни городскойн Совета исполкомий секретараши инструктора...

СОВЕТСКИ БОЛХЛОЙ ДЕШАШ БА

Курсаш хьайийлар КПСС обкома организационно - партийни балха отдела заведующе нов. О. С. Беляева. «Коммунистически партех бола марксистско - ленински хьехам» яха лекци йийшар исторически Iилмай кандидата, Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен педагогически институтера кафедра заведующе Б. И. Ефанова.

Ветта курсашка деше багIараша эздугIарга КПСС истореI политикаш, марксистско-ленински философе а Iалмаш коммунизма а советски строительства лоархIаматIарча проблемех болча лекцешкен доклазашеа, дIаеха эшаргьа бала опыт.

КЕРДАЧА КОТАЛОНАШКА!

СИЙЛЕН ДЕКХАРАШ

ВАП кхоана дездергда юрта боахама болхлой Ерригсоюзни Ди. Из шIей белгалдоакх советски ахархой вахарера йоккха событи сацна.

Юрта боахама болхлоша укх шера шоай традиционни ди белгалдоакхх В. И. Ленин вань 100 шу дизара баха боагIача тайпара накъабахер духьа шерра социалистически яхь йоаржаяь. Юрташка хIанз кийчо еш я колхозхой кхоалгIача Ерригсоюзни съезде. Дерригача советски халкъо а санна колхозхошеи совхозий болхлошеи яхь лацай пхе шера плаи хавал хьалха — 1970 шера 7-гIа ноябрь хьатIакхачалехьа кхоачашъе вийна.

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа дIадахача диъ шера вай республике колхозашеи совхозашеи еррига боакххаш йола юртбоахама продукци 34 процент алсамъяьккхай, цу юкъа хIара шера доакххаш дола ялат цул хьалхагIа дIадахача диъ шерца (1961—1965 шш.) нийсдича — 16,6 процент, дулх — 14 процент, шурех фуаш — 20 процент.

Ер шу юбилейни декхараши пхе шера плана задании кхоачашъера гIулакха ховдайбеш доли шу да ерригача колхозаштеи совхозаштеи. Колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа партийни организацей кулгалца совхия гурахьа а деиз дIабоалабаьб декхараш кхоачандара болх. Халача климатически хьалашка кховчашъе гIерт юрта боахама къахьегамхой шоашта оттахь планови заданеши В. И. Ленин вань 100 шу дизара сийна тIаьйца социалистически декхараш.

Из хьахьокх Шаьла районерча «XX-ча партсъезда» колхозо, Наурски районерча «Красное Знамя» яхача колхозо, Гудермесски района «40 лет Октября», «Кавказ» яхача колхозаша, Шелковской районерча «Коминтерн», «Путь к коммунизму», «Красный пахарь» яхача колхозаша, дукхача кхычар.

Юбилея сийна тIаьйца шоай социалистически декхараш тоаме кхоачашду дукхача колхозийи совхозийи коллективаша, къаьст-къаьстача къахьегамхоша. Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхозерча Ефимов керте латтача бригада 578 гектарах хIаране тIара 29,1 центнер кIа дьаьккхай. Батаев кулгалдеча «Красный пахарь» яхача колхозерча бригада 650 гектарах хIаране тIара 24,9 центнер кIа дьаьккхад. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 27,1 центнер кIа дьаьккхад Наурски района Ленина цIерагIча колхозерча Рустамова кулгалдеча бригада. Урус-Мартана района «Горец» яхача совхозерча Ясаева кулгалдеча бригадаи Наьсарен района «Экажевский» совхозерча Гагиева кулгалдеча бригадаи 25 центнер соагIа.

Гурахь хайна ялаташ дикка хьуиигъедаьд Гудермесски района «40 лет Октября» яхачеи Сунженски района Орджоникидзе цIерагIчеи колхозашка.

ХIанз республике кхоанара сихха чуэлаш латт хьажкIаш, дуга, шекара свекла, тхьамка, баьшдаарап, картолаш, кемсаш. Дукхача колхозашеи совхозашеи, бригадай, звеньей коллективаша уж культураш чIоагIа хьувкъаю.

Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхозерча Чагаев керте латтача хьажкIаш лелаеча звенос, хIензале уж чуйна а яьна, юкъера лаьрхIача 150 гектарах хIоране тIара 37 центнер яьккхай «Стерлинг» сортах болча фуй хьажкIий. ХIаьта Шаьта района «Джалка» совхозерча Сандова кулгалдеча звенос фуаль-яьхача хьажкIий 55 центнер яьккхай 66 гектарах хIоране тIара.

Уж тайпа масалаш дукха а да массайолча районе. Цар хьахьокх, моалланеча климатически хьалашка юртбоахама культураш чIоагIа хьувкъе йиш хилар.

Республикерча дуккаэв боахамаша лакхъяьй хьайбай кох тIарча оалхазарийи продуктивность.

Укх шера 9 бетта Шелковской района «Красный пахарь» колхозе хьайбаш лелаеречи хIара кхоабача IаттагIара 2666 килограмм шура яьккхай. Из дуккагIа хул юкъера лаьрхIача районе йоккхачул 683 килограммел совхка цу ханнаьи яьккхачул 102 килограммел.

Цу колхозерче яхе доярка шоаш кхоабача доахах хIара IаттагIара 2700 килограмм кортIа шура яьккхай. Доаркаша Ю. Юлакарехве хIара IаттагIара 2900 килограмм шура яьккхай. Нагуманевас — 3047 килограмм.

Долхан Iай хаянча хьал тIа хинадолхашехьа а, тоьал дукха шура яьккхай доаркаша: Сунженски района Кирова цIерагIча колхозерча М. А. Рыбалкос, МалгIабика района «Ингушский» совхозерча Картоевас, Наурски района «Терский» совхозерча М. И. Луневас, Урус-Мартана района «Горец» совхозерча Саибеевас.

Лакхе доаладаьча а дукхача кхыча а масаллаша тешал ду, шоай хиан хьинари ца кхоаеш, доалла хIама оттаьь планаши юбилея сийна тIаьйца декхараши кхоачашдара дIателлаш доллча наьха бехктоикхами саккегамы лакха хилара.

Хьинаре къахьегарах юрта боахамерча болхлоех 800 совгIача сага правительственни совгIаташ дешнад: царех дикагIа къахьегача 12 сага Социалистически Къахьегама Турпала цIи еннай, 33 сага — Ленина орден, 114 сага — Къахьегача ЦIеча Байракха орден, 222 сага — «Знак Почета» яха орден.

Къахьегама толамаш дахарах укх тIехьарча кхаь шера юрта боахамерча къахьегайхоех 200 сага СССР халкъа боахама карагIдьлнарий Выставка кошо, доко, бронза медалаш еннай.

Юрташкарча къахьегамхоша, колхозийи совхозийи производстве хьалха латтараша хьинар ца кхоаеш къахьегаре йиш хилийтар хьалха хьадолла ялаташ (дутен хьажкIаш йоацаш) йоккхара план кхоачашъе: Урус-Мартана районе — 139 процент, Шелковской районе — 122, Шаьла районе — 119, Наурски районе 111 процент.

Ялаташ (хьажкIаши дутен доацаш) кийчдара планаш митта тIехкхоачашъяьй Гудермесски, Наьсарен, Сунженски, Ножай-Юрта районий боахамаша а.

Дулх доккхара шера планаш тIехкхоачашъяьй Ножай-Юрта районо — 116 процент, шура йоккхара план Шелковской районо — 102 процент; фуаш доххьера план Веденски, Гудермесски, МалгIабика, Наурски, Советски районаша.

Тахан, юрта боахама болхлой деза шIей долча дийнахь, йоккха къахьегама кхоаво дег тIара даккхъала йиш а хьайнача къахьегаме керда толамаш дахар, уккхIенек маьршен болаш бахар лоам лоаца бакхха а доагIа лаьттанцарен хьайбашкарен йолла продукташ яхарен ... в соцналистически декхараш а тIехкхоачашдича хьалха латтача районашта, колхозашта, совхозашта, бригадай, фермай коллективашта, къаьст-къаьстача къахьегамхошта.

Царгара хьехам ма а царна нийсъяца а езаш я республикера еррига колхозаш, совхозаш, районаш.

Хелахете я, нукъарад ца дика салаи вай юрта боахам дегIабоалабера гIулакхе хьайола районаши боахамаш дикка тIехьадиса хилара.

Хоаш из дарра, хкаш лелаераша 1969 шера декхар тIаьйцадар хIара гектара тIара 22 центнер ялат даккха яьна, хIаьта республике юкъера лаьрхIача дьаьккхар 12,9 центнер мара дац. ХIаьта Грозненски района боахамаша 8,1 центнер, Надтеречни района боахамаша 10,4 центнер, Наурски района боахамаша 10,6 центнер, МалгIабика района боахамаша 11,2 центнер мара даьккхадаш из хIара гектара тIара.

Дулх кийчдаре тIаьйца шоай декхараш кхоачашдаь Надтеречни, МалгIабика, Наурски районий цхьалолча боахамаша, фуаш дулхи кийчдара — Грозненски, Урус-Мартана, Шаьла районий боахамаша.

Дукхача колхозашеи совхозашеи зорттIа къоаца лелаттабац доахнеген коа тIарча оалхазаркеи Iа дика дакхийта фермаш шоай хаиннахье кийчъерец доакъар кIезига кийчдаьд, тIехьа кийчдар а фермашта хьатIеэдац, хьайбаш чудоахкадеча отарашта ремонт ца яьйнац.

Дуккхача колхозийи совхозийи кулгалхоша партоганизацеши а йоагIаш йола выводаш яьц доахка Iай, ... бахьан долаш хьайбай продуктивность чIоагIа лохъенна а дукха хьайбаш тIеракаьнна а хилар. Доакъар кийчдара болх къаьстта во вIаштIехьбаьккхаб Грозненски, Наьсарен, Гудермесски, Советски, хьайолча кхыча районий а боахамашка.

Цу тайпарча гIулакхашта ... тар хила мегаргбац. Лира а партийни бехктоккхамца а бехке е еза вай кхоачамбоацараш терка ... лоацдолча колхозийи совхозийи кулгалхойи специалистийи, партийни, советски, юртбоахама органий болхлой хардахьара доаца.

Iа хьалха доагIаргхьарча дукаедениа сихха гIулакх хиэза дарганл вай хоартолаши дутен 20 октябрали, шекара свеклаш хьажкIаши 1 ноябрали тIехьа ца йоалайташ чуйца ихара а хIаьта митта тоьал доакъараш кийчдолга Iаламдара а массе тайпара юртбоахама продукташ кийчакъалкхенга йоккхара планаш кхоачашъяра а.

ХIанз болх геттара дика вIаштIехьбаккха, техникех, къаьстта а транспортни средствех, бизза пайда эца, тракторашеи автомашинашеи дениа а бийсиина а ца совцаш белх болга Iаламде а деза.

Лаьтта лоладара культура лакхъяра дукха хIамаш да йиш я и, де а дава хIанз, гурехьа ялташ дIадуьчеи зяьб оахачеи хана. Эттара хьалхарча аргIанна цу белхий темпаши дикали лакхъе еза гуйрен алташ 20-ча октябрел тIехьа ца доалайташа лакхача агротехнически боараме дIадийта дахара а бIаьстан юхье дIа мел юргIолча хIамашта укх шера 1-гIа ноябрь хьатIакхачалехьа дика зябь кийчъяра я. ЛоархIамегIарча декхарех цаI да ишттаа вийса севообороташ лелаяр я.

1969-гIа шу — пятилетка дикагIа шу чакхдала йоаср кхаь беттаь кIезигагIа ха я. Дукхача хьале ер шу вай дика чакхдаккхарех тайша хургва пятилетка бIарча а ленински юбилея сийна тIаьйца декхарех а толама кхоачашделга.

Ф. ЮРЧЕНКО,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома юртбоахама отдела заведующи.

> «МАТЕРИАЛЬНИ БАЗА МАМОГГА ЧIОАГIЪЯР, IИ ИМА ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС СИХЪЯР — ЮРТА БОАХАМ ДIАХО АЙБАРА ЛАРД.»
>
> (1968 шера КПСС ЦК Октябрски Пленуме ... Л. И. Брежнева доклад тIара).

КхоалагIа шу мара дац Цолоева Хьаврас «Шалинский» совхозе шекара свекла кхеш. Цхьабакъда цо из культура кхеара йоккха опыт Iоаьй. Цхьа шу дIадахалац во хIара гектара тIара 450—500 центнер мерза оалаш ца доахаш. Дика Iуная деш лелайр из культура Хьаврас укх шера а. Цудухьа хIара гектара тIара чуэц 600 центнер. Плаева кхоазд дукхагIа хул из. Шаьла района свекла лелаераштa юкъе дика толам ба из. Я. Плаева сурт.

ГЕКТАРА БЕРКАТ

Баьдар аьлад, укх шера «стерлинг» яха ... хана тешацар со цар сай дегIоздоакхавгенарах. ХIана аьлча, дIадахача шера эвла хьувзьаи беннабар цар. ХIаьта царна Iунаи мишта де деза а хьер. Уж дукхача шерашка каеачарца ... дегедехедар. Из а вIаштIехьделиадар: тха районе бацар уж, кхычахьара уж лаха да а яцар.

Бакъда, цаI дика хьовре сона: дIадуа фу моллагIча сортаз дале а лаьтта доагIача тайпара Iунаи дича цо хьона болам бергбоацалга. Из дага а лаьца къахьегар ас сай 95 гектар купца хьажкIий ккай гIа.

Укх денашка чуэца йолаш оаза уж. ХIана хайнад саьо ... дIа гектара тIара юкъера лаьрхIача 70 центнер томарца а тIехь хьажкIаш йоал.

Комбайне хало кургьар уж чуэца. Леста а леста а а хьажкIаш, нагенна гIадам дец ... болхлаш. ДIадахача шера шийх са чIоагIъенна мини со уйле фалеъяй «стерлинга». Цудухьа кулгкара чуэца паьрхIад оаза уж.

Наьсаренерча юртбоахама техникумера 260 студент ве из болх беш.

Синоптикаша хоам баьб ер хувцалургья, шолал оттаргъя дений. Цу гIулакхо сихдаьд тха.

Дика вIаштIехьбаьккхай дешархоша шоай къахьегаи. Эн-бакка ... тIа ... царна бIара ... Из ... дешархоша Нередько Таняс, Сладкова Людас, Манкова Белас, Бурчу Людас, Озиева Зоес, Мазаева Iнессас, Левченко Викторс. Царна эше хIама Iалашьйи, повариш болх дина вIаштIехьбаккхаа хоаш ве дешархой «столовая» заведующи Плиев Башир.

Дешархошта эшар кхоаец совхозе кулгалхоша. Iуйрийна машинашца техникумера хьебоалебу, сарахье юха бут.

Бакъда, цхьа гIулакх да тхона чIоагIа новкъе доаш. Цу 260 сага 70-не мара тускареш дац. Уж эшар хIара шишше сага цхьацца.

Из базъеи долаш болх ма теттача тайпара дIабодац. Гаьнне дIайхьай аза безе цар хьалхьа хьажкIаш чутасса тускар пераш.

Нагахьа сана кхоачам хилаев уж тускараш, а царна митта хьайола хIема зиича хIара денна 100 тонн соагIа хьажкIаш чуэца вIаштIехьдаргдар нагирхой. ХIанз 40 — 50 мара чуэцалац.

Из проблема совхоза кулгалхоша дозаш а. СерадгIбьийнаб уж цу деше. Кхы вIалле кIама деце хьинаш ... мегаргъяр цу гIулакха. ТIехьагIа а эшаргъа уж, хIама аьлча хала гуйре а ер, дукха белхаш де дезаргда наьха кург-кара.

Шелал отталехье сай хьай тIара хьажкIаш цхьа чуйцачул тIехьагIа йисараш хьагуйхье мех оттаба уйла а са. Уж мах аз айса юртара хьегуйбергба укх денашка. Цу гIа гIадамаш а ма дий чуэца деза.

ХIензалехье а оле мегаргда аз сай юбилейни декхар тIехкхоачашдаьд аьнна. ХIара гектара тIара 30 центнер фуальяьхаь хьажкIаш чуэца дош деинадар аз. ХIаьта уж 40 центнерга дIакхоачаргья.

Б. ИТАЗОВ.
Наьсаренерча «Экажевский» совхоза цIи йоза звеньевой.

Дукха ха я Сунженски района «Красная Армия» яхача колхозе Беган Элас болх бу. Укх шера ийс бетта шера шийнах яккха езаш хинна шура яьккха яьнчай из. Укх денашка цуо тхьокхам 2450 килограммага кхоачаргба, тIаккха шера тIаьйца социалистически лехтар кхоачашдаь а йоал из.

Сурта тIа: доярка Беган Эла. И. Яажева сурт.

ЛАЬТТАН ДА

ОРДЖОНИКИДЗЕ бодача наькъал дехье а сехьа а бIарг ма кховча гуш да зяба аьха, хIаьта гурехь аьр-алат дIадийча кхаш. Уж Урус-Мартана района «Красноармейский» совхоза да. Цу совхозе 11 шера керттера агрономалла болх беш ва Куюмджиев Георгий Александрович.

Нохч-ГIалгIайче цо агрономалла болх бу 24 шу даьнад. Ше хIанна волча хана дена лаьттаниа чIоагIа безам болаш хиннав из. — Лаьттанца болх ма беш хилча сай вахар мишта хургдар хам сона, — йоах хIанз Георгий Александровича.

1939-ча шера Крыме агротехнически школа яьккхай цо. ХIаьта 1945 шера дена укхаза ва из. Эггара хьалха Урус-Мартана района юртбоахама производственни управлене керттера агроном волаш болх бир. 1957 шера деиз «Красноармейский» совхоза керттера агроном ва. Георгий Александрович совхозе болх бе волавенначa хана тIехьаюсарех яр «Красноармейский» совхоз.

Хала дар хьалхарча шерашка. Дукха къахьегa дийзар лаьтта кIоарга аьхача дикагIа хургдолгах, юртбоахама культурай фу дIадера нормаш лакхъе езалгах, дукхагIа удобренеш тоасаро хьувкъам лакхбергалгах нах дIакхетабеш. Цу хана совхозе бахьаниар агротехника хувца. Куюмджиева шоашта лаьтта кIоарга аха деза аьнча, йиш ма лаьттан тIоана кIал жагIа гIуки уэл, кIоарга аьхача гучабаргба жагIа, ахаш духьала буьлар уж. ХIаьта а хIара шера цхьанца хувцам беш, цунах баьна пайда совхоза къахьегамхошта гойташ, уж тешабеш хьавера Георгий Александрович. Цудухьа хьалха хинначa 8—9 центнерагара, 1963 шера 15,5 центнерага дIакхоачадир цо цхьан гектара тIара чуэцаш дола ялат. ХIаьта белгалдаьккха деза 1964 шера деиз дIайийначa юртбоахама культурашта Георгий Александровича яххача тайпара удобренеш тоасс болабелла, юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 23 центнерал кIезигагIа доацаш ялат, 240 центнер баьцадараш, 300 центнер свекла чуэцалга.

ХIанз совхозе оахаш 8000 гектар я. Царех 1250 гектар хий дехкаш а. Георгий Александровича совхозе валехьа моттигерча хьалашка, лаьттан белгалонашка ца хьажаш дехкар яз. Масала, оахаш болча тIоана жагIа герга ба. Нагахь сина дукха хий дулае, цо лаьттанца йола пайдана хIамаш дIахьоргья. Цудухьа хьалха гектара тIа цхьа 1000—1200 кубически метр дулаш хиния хий, хIанз кхоэза дуал.

ЧIоагIа терко ю Георгий Александровича дикагIа доаладара фу Iалашдара а. Ишттa совхозе фу кхедеш, из дIадуьча боаргага кхоадеш, лаьрхIа вIашагIъейна бригада я. Фуна ялат дIадуьча участкашта дукхагIа минеральни удобренеш тоас, лаьттана чулийташи вегетационни хьисапе хий дуал, хан-ханнахьа оасар ду. ХIаьта бригада кхеду фу лакха репродукци йолаш, цхьоалагIча класса мара хилац.

Георгий Александровича кхеталора севооборотащ ца хилча лаьтто хайра пайда лургбоацалга. Цудухьа, хIанзале вopxI севооборот юкъейоалаяьй цо совхозе. ХIара участка къаьстта шийн агротехника белгальяьккхай. Агрохимически картограммага хьежжа мара тессац удобренеш. ДIахо, совхоза лаьтта вIаьоэш йола культураш митта хьегIашца тоxкаш агронома белгалдьяьлар, масанахьа цхьан хана ялат дIаде цо лезалга. ХIаьта цу ханал хьалхагIа е тIехьагIа ялат дIадийча, чуэцаш бола хьувкъам а лоха хул. Ишттa, Урус-Мартанерча фуна участке «Безостая-1» сортах кIа 25 сентябре дIадийча гектаро 38,8 центнер лора, кIаьта 5 октябре дийча — 41 центнер, 15 октябре — 31,3 центнер, 25 октябре дийча — 37,7 центнер.

Агронома Куюмджиева бала дикагIа бола аттестат ба цу совхозо тIехьарча ворхI шера кхаккара чуэцаш бола хьувкъам. Ишттa, юкъера лаьрхIача цхьан гектара тIара гурахь чудахьа кIа — 22 центнер, мукх — 20 центнер, горох — 21 центнер. Кхы а лакхагIа ба хий дехкача лаьттан тIара чуэцаш бола хьувкъам. Цудухьа 1950, 1951, 1968 шерашка Ерригсоюзни Халкъа боахама выставке вахийта хилар из. Цига, кхоазза борва медаль елар цунна. Белгалдаккха деза, цу выставке вахийта ва укх шера а чIоагIъаьлга.

Лакха хьувкъам кхебарал совгIа, йоккха опыт йола кхаш леладу мастериш а хьалхкебаьб Георгий Александровича. Царех цаI ва Социалистически Къахьегама Турпал Кигерманов Оалхазар, кхыбараш. ХIаьта цу бокхачa боахаме болх беш хьа а заочно Горски юртбоахама институт чаккхьаикха а кхийнад цун. 12 шу хьалха мугIарера механизатор хинна из хIанз совхоза директор ва.

Кхай тIа болх бешахьа а общественни балхаш хе а кхоаву вай. Куюмджиев. Совхоза «Знание» яхача общественни экономически анализаш еча бюрон председатель ва. Пропагандиста, лектора-общественника цо каст-каста лекцеш еш совхоза къахьегамхошта.

Дукхача шерашка агронома бакхате баьча балха лакха мех а беш «Нохч-ГIалгIай республика заслуженни агроном» яха цIи еннай Георгий Александровича. Шакха а диллургдац цунна 1966 шу. Цу шера апрель бетта В. И. Ленина орден елар Г. А. Куюмджиевна.

ХIанз кхашкара гуйран балхаш сихденнача хана валтахь мара шоай цIагIа вийслац Георгий Александрович. БIарг тIера а ца боаккхаш зуй цо кхай тIарча хIара механизатора болх. Валха гIулакха доагIар диза хьалеха хоа цунна. Цхьабакъда, цунга хьежжа цо дики йоакхо а ю кхашка балха боаккараштa лерттIа хьалаш хилийтара.

М. ХАМАТХАНОВ.

СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

Каста шоазтIа шу дузаргда тха колхоза. Юккъенца из боахам вIашагIбелларaш хIанз лакха баха бале а хаха чIоагIа сий ду цар. Царех ба «Сийдола колхозхо» яха цIи лелаю Терновское Леонтий Исаевич, Кубанов Иван Ильевич, Агапов Павел Титович, кхыбераш.

Каст-каста дуэц цар колхозхошта дешархошта коллективни боахамаш вIашагIдоахкача хана лелаяьча гIулакхех.

ХIанз тха колхоза къахьегамхой бахача Каргалинская яхача станице эггара хьалха артеле нах вIашагIкхийтта из чIоагIъенначa шера 60 уст, 80 говр хиннай цар доалаяьа. ХIаьта ялаташ чуэцаш маргся мангали мара кхы хIама хиннац.

ХIанз боахама кхашка, фермашка болх беш 74 трактор я. Ялат чуэцаш 20 комбайн хул. Колхоза доалахье я 60 автомашина. Дукхьал цхьан шера 110 эзар тонн мукхь дIа-юха кхухь цар. Укх тIехьарча шерашка кхычахьара транспорт аха езаш хиннадац тха.

Из еррига техника лелаеш лакха говзал йола трактористаш, комбайнераш, шофераш, иштта кхыйола специальностaш йола 200 сег ва боахаме. Цар къахьегаш промышленни предприятешкарча квалифицированни болхлочул эргаш бац, хIаьта царна колхозо тела алапи а лакха да.

Колхоза вийна путевках хIанз мекка еузешка дешаш итт сег ва, хIаьта болх бешашехьа а юртбоахама заведенешка дешаш вхийтта колхозхо ва.

Цу кадрашца артела правленеи партийни организацеи кареIдоал дерригa юртбоахамка балхаш тоъламца чакхдаха.

Тхоай цIейна дикача совгIаташца накъадоагIа тхо. Ялат доккхара пхе шера план хIензале 151 процент кхоачашъяьй колхозо. Пятилеткаx йоккха лаьрхIачул шозза кхаззи дукхагIа ехай боахаме комсаш, итт процент мара яц йоккха еза шура. хIаьта дулхи тхаь — цхьайтта процент. Дика хьийкъад укх шера тха кхашка дуга, комсаш. ХIанз уж культураш чуэцаш да тхо.

Хьинара къахьегаш ба дукха колхозхой. Царех я Ленина орден лелаю доярка Нагуманова Галина, Белова Полина, механизатор Филиппов Александр, ма Iу Батаев Осман, комсаш лелаю Д. Асеева, дукхха кхыбараш.

Дахь а да дезараш вIашагIдар дукха ха йоацаш керда Устав дуцаш колхоза хиначе собранеш. Устав цхьайолча пункташ лаьцца тховшта хетар дуэце безам бе са техан.

Дукха дуэц Устава тIа колхоза юкъарча собране лоархIам лакхбе беза яхаш. Из нийса да, цхьабакъда, цхьаза нийслуш де колхоза собране шийн цхьаболча членех аь решени лакхе партача организацеша йолаеш. Масала, дени дисциплина телхаеш, шоай боахам тоабера мара колхозе боах бе ца туташ бола нах собране колхоза членалла дIабаха аьнна чIоагIо йича юрта боахама управление цар гIа дакха моттигаш нийсьеннай. Колхоза юкъарча собране бакъонаш юкъена пункте цу тайпара дар нийслургдоацаш дош къоастадина бакъехьа хет сона.

Колхозаш дегIайлкарца дуззадина да бригадашка советаш вIашагIйозкар. Цхьабакъда, цар балха лоархIам лакхбара цхьа хIама де да дезаш. Цу советий декхараш кертигIа белгалдаккхезза юкъарха каст-каста ... цхьа дош правлене а бригадан совета а, тIаккха юкъарча собране а дуэцаш. Цудухьа цар декхараш къоастада доалла да.

Ер шу толамца чакхдаккхаран тIадоагIанна юбилейни шера дика лерд йоллараш оарцагIдаьннад тха хIанз. Кхоанара еррига культураш сихаьь чуэцаш а, кхоачамхилал кийчде перхI доакъар, из фермашка хьатIаувз.

Колхозхой республикански конференци хьеллалехьа дерригa гурехь дуа ялаташ дIадийна боала гIерт тха колхозхой. Дениа шоай нормаш тIехкхоачашъеш ба хIана кхашка из болх беш бола механизатораш Алимов Григорий, Урозкаев Виктор, Батаев Усам, кхыбараш.

А. БИЛИТОВ,
Шелковской района «Красный пахарь» колхоза председатель.

Дош чIоагIа да

В. И. Ленин вань бIаь шу дизара сийна шерра яхь йоаржаяь къахьегаш ба тха фермь болхлой. Ийс бетта дапчахьалкхенга 1480 центнер шура йоккха езаш яр ферма коллектива, хIаьта цар пачхахьалкхенга екхай шозза дукхагIа — 2915 центнер.

Из толам боаккхача керттера мухь гха доярки белажаш тIа бу. Царна юкъе ба хIанале шоай шера задании кхоачашъяьраш. Царех я Байгиреева Хавра. Ферма болх бу цхоалагIа шу мара дене а опыт йола доярки тIехьабтеэб цо. ХIара IаттагIара 1450 килограмм шура йоакхаргья аьнна тIаьйца социалистически декхар укх денашка тIехкхоачашъяьй хьалха латта доарка. Ер шу чакхдоалаш планал совгIа хIара IаттагIара ах тонн шура яккха ерхI да. Цунца яха лелаеш я эзарча Дудаева ПаьтIамат. Цхьабакъда из кIезага ала тIехьайаьсаб. Цо хIара IаттагIара 1428 килограмм яьккхай.

Дика оттадаьд тха ферме социалистически яхь йоаржаелга. ХIара декадах болха атогаш ю оаха. Хан-ханнахье деллу «доаркай дуь». Партийни организацеша дика гIо ду фермерча пенгазеташ. Уж да «Крокодил», «Молния», «Боевой листок». Дика кхоачашду цар редактора декхараш тха учетчиц К. Эскиева.

Ферма еррига коллективо пхе шера план диъ шера кхоачашъе лаьрхIадар. Шоай дош цар чIоагIа леладу. Из гIулакх митта дика хургдацар доаркай, скотникий балха механизаци яь ецаре. Кхо арадоаккага доакъар декхалга, хьайбашта хий доаттадела, шура йоахалга хьалха санна кулгашца де лезац. Цу гIулакха чIоагIа пайда ба ферма болхлой. ХIанз цIатIарча гIудакха, дешара мухьа ха дуа царга.

ХIанз Iа гарга гIертача хана хьайбашта шийла ца хилийтара чинар деш да тхо. Пхеь помещени тоань йеннай. Пхеа шиъ укх денашка кийчъяь дарга.

Соаххардар санна дIахьа Iа доагIе хьайбашта тоьал доакъар Iалашдаь боахаме. Йоаш чакхIанз ферма юхе хьатIаьза доалаш латт. ХIаьта силос йоагIачул 500 тонн дукхагIа а ферме. Кхаъ ламболаш лу тхона концентраташ а. Цо йиш хулийтаргья бIарччача Iай йиззача рационах хьайбашта доакъар доаттаде. ХIаьта тох тийша ма хий юбилейни шера доахаргдола толамаш а.

Л. МОЧУЕВ,
Гудермеса района «Кавказ» колхоза шурий-товарни ферма заведующи.

ТIЕХЬАЮСА ПРЕДПРИЯТЕШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ!

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШЦА НИЙСЛЕ

Пятилетка диълагIча шера кхо кварталь чаккхъяйнай. Ленински къахьегама вахте латтача Нохч - ГIалгIайчен промышленноста болхлоша сентябрь бетта керда къахьегама толамаш дахьад. Дукхахна производственни коллективаша сентябрь бетта план хенал хьалха кхочашъйь ца Iеш нйс бетта план а тIехкхочашъйь.

Социалистически яхье хьалхара моттиг дIалецна Ленина цIаре лаьцна «Грознефтьа» объединенин коллективо. Продукцина реализаци яра сентябрь бетта план 106 процент кхочашъйь цар. Пятилетка хиъаттеча шера хьалхарча нйс бетта «Грознефть» объединене продукцена реализаци яр 16 процент дегIайенад снахка цу юкъа хинначул, хIалта къахьегама оесарле 19 процент лакхъеннай. Сентябрь бетта къахьстте дика къахьегама толамаш дахьар «Малгобекнефть», «Горскнефть», «Октябрьнефть», мехкдьтта газова управленей, нефтегазни управлене коллективаша.

Дн тIехьа дакхъю къахьегама темпаш СССР-а газовой промышленноста Министерства Вознесенска газ чакхйовхачи завода коллективо. Сентябрь бетта планаш 119 процент кхочашъйьй цо.

Сентябрь бетта план тIехккочашъйь «Грознефтехимзаводы» объединене коллективо а. Мехкдьтта чакхдоахача предприятешца юкъе дьалха латтачарех я В. И. Ленина цIерагIа Грознески мехкдьтта чакхдоахача завода, Производственно - товарни контора, «Нефтехимзапчасть» завода, производственно - энергетически контора, кхийолча предприятей коллективаш.

Хьалха санна хьнкаре къа в хьегна сентябрь бетта план тIехххочашйир «Красный молот», «Электроприбор» заводий, «Грозэнерго» чуйоагIача ЦРМЗ, «ВНИИКАнефтегаз инститyте опытни завода, Грозненски кога гIирс беча фабрика, Шелковской мехлесхоза, Гудермесски мальх еча завода, Грозненски макаронни фабрика, «Художник» яхача фабрика, кхыча предприятей коллективаша.

«Пищемаш», металлотара заводий, Ножай-Юртовски райпромкомбинате, Грозненски гормолзавода, Новреальски чхьагIар доаккхача пункта коллективаша сентябрь бетта план тIехккоачашъяь ца Iеш, барх1 бетта тIадисе хиина паччахьалкхен декхар тIера дIадаьккхад. Цар массане а кхочашйир продукцена реализаци яра нйс бетта план.

Хьалха латтача коллективаша укх шера нйс бетта дика хилийтар Нохч - ГIалгIайчен промышленноста балха хьоккамащ. Кхаь квартала план республика промышленносто тIеххкочашъйьй. Планал совгIа яра а хийца, реализаци нь наделеш 10740 эзар сома мехка я, цу дакъе духхьал сентябрь бетта арахийца продукци 2647 эзар сома мехка я. Арахецц промышленни продукци укх шера нйс бетта 10 процент дукхагIа хиннай соахка цу юкъа хинначул, хIалта продукцена реализаци яр 9,2 процент лакхденнад.

Пятилетка диълагIча шера хьалхарча нйс бетта промышленносте къахьегама оесарле соахкарчул 6,6 процент лакхъеннай. Ийтта къахьегама оесарле лакхъялар бахьан да чаннахьа Iилманнен технвкан карагIдийнарааш производства юкхъеккхахьар, халача балдаштe автоматизаци механизаци яр. Iаман дарда тIа къахьегам вIаштIехьбаккхар.

Цхьабакъда, укх шера 16-че сентябре хиннача КПСС обкома XI пленуме белгал ма даккхаре, республика промышленносте халкъа боахама кхача доккъошна санна юбилейни социалистически декхараш кхочашдеча шIенашттара кхочашбоацараш да. Из къьюта хьакхин пхьайолча предприятей коллективаша бетта - бетта тIейнда социалистически декхарциш паччахьалкхен планаш кхочаш ца еш халаро. Нйс бетта продукцена реализаци яра план, укх кIаларча списка тIа гуш махидара, кхочашъйь ца 38 промышленни предприяте. Уж тIехьаюсале [illegible] паччахьалкхенна [illegible] тайп - тайпара продукци 5,9 миллион сома мехка [illegible].

Чоэтар тIехьаюсачарех а Назрановски трикотажни фабрика, Веденски лесхоз, промстрой материалий управлене дукхагIйолчаа кирпичашн еча заводаш, Семашкинский, Сунженски консервни заводий, кхин а предприятей коллективаш.

Сентябрь бетта эсала къахьегар бахьан долаш тIехьаюсача предприятешта юкъайхай «Чечингушсельстрой» Аргунски нъшнабетона изделей завода, слюданой фабрика, шекара завода, Шалинга райпищекомбината, Шелковской кIоди воккхача завода коллективаш. Масала, Шалина райпищекомбината коллективо сентябрь бетта план 19 процент мара кхочашъйьь ац, хIалта шекара завода коллективо — 25 процент.

ДIабахаче бетта дика къахьегарах сентябрь бетта план тIеххкочашъйьй «Трансмаш», Электромеханически, «Металлист» заводий, «Терек» яхача мебельно-хьун хIамаш еча, Ермоловски ДОКа, Шалински вьнпнабетона изделей завода, Ацетонова, Грозненски консервни заводий, кхйча предприятей коллективаша. Цхьабакъда, тIадийа паччахьалкхен декхар шIендаь тIера дIадаьккхадац цар.

Дукхах предприятеш тIехьаюсаш хилар бахьан долаш нйс бетта план кхочашъйь ца цхьайолча министерствийн, управленешa. Царна юкъе я Нохч - ГIалгIай АССР-кхачан промышленноста министерство (министр В. М. Ляпина), гIишлон материалий промышленноста управлени (управлене начальник А. А. Муртаев) хьун боахама управлени (управлене начальник В. Г. Колотушкин, консервни промышленноста республикански трест (управляюща Б. Г. Бычкин). Цу министерствай, управленей кулгалхошта юкъе санна дукхахьа цхьатане ца лар ведомстваашта чуйоагIача предприятей болх нерттIа дIабахар бахьан долаш, хIалта а ритмично, къахьегама оесарле лакха йолеш болх белга вIаштIехьдаккхадаш цар, тIехьаюсачу предприятешта доаттIаш тайпара новкъостал даьдац.

ДIайоленнай юбилейни хьалхарча 1969-че шера диълагIа квартал. Гарга гIорташ латт Сийлахь - боккхачу Октябрa 52 шу дизара деза цIей. Цудухьа хIана чIоагIа доарлIаме да нессанальере болх нийса вIаштIехьбаккхар, хIара балха сахьатах, минутах бизза пайда эцар. Министерствай, боахамий ведомствай, предприятей кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла в укх деношка хIара коллективе, болхлочо удорни хьисаце къа а хьегаш. Сийлахь-боккхача Октябрa 52-шу дузаче денна сийленца уж хьакъедоаккха доал вIаштIехьдаккха шера план хенал хьалха кхочашъьяра деррига ницкъ оарцагIдаха. Пхе шера план хенал хьалха кхочашъяра юбилейни хьалхарча шера тIайийна социалистически декхараш толамца кхочашдара хьалханица латтача декхарел сийленагIа декхар дац хIана укх сахьате шьвкхе коллективе хьалхашка латташ.

1969 шера продукцена реализаци яра 9 бетта план кхочашъйьна ца нь предприятеш

Предприятеш	Директор	Парторганизацие секретарь	План кхочашъяр %
Новогрозненски мехкдьтта чекхдоаха завод	В. Г. Кальной	В. С. Кравцов	96
Ацетонови завод	И. М. Зерницкий	О. А. Белобродский	98
Автогенно - карбидни з-д	Д. И. Лавров	К. А. Оганесов	93
«Трансмаш» завод	В. М. Медведев	М. М. Магомадов	90
«ГАРО» завод	А. С. Цыганков	А. Н. Недорубко	93
«Электроинструмент» з-д	А. А. Мальсагов	Н. К. Пашенных	92
«Электромеханически з-д»	М. Г. Иносаридзе	К. П. Лебедев	95
«Металлист» завод	И. И. Теплицкий	А. Г. Профанов	90
Литейно - механически завод	В. Г. Васильев	А. К. Новикова	98
Мебельно хьун хIамаш ю «Терек» яха фирма	А. М. Арсенюк	Н. Н. Федюшкин	96
Ермоловски «ДОК»	С. Л. Фридман	Н. У. Мусхаджиев	83
Слюдяная фабрика	В. П. Батманов	Н. С. Богаевская	99
Грозненски ЖБК завод	С. Р. Константинов	В. П. Жиляев	89
«Грозпромстрой» Шалински ЖБИ завод	А. Н. Елизаров	А. М. Дудаев	87
№ 2 йола Стройматериалий комбинат	Г. В. Грищенко	Н. В. Кулаков	92
«Чечингушводстрой» Аргунски ЖБИ завод	А. Г. Гуревич	Н. И. Нефедов	97
«Чечингушводстрой» ремонтно-механически мастерской	Н. Н. Гудым	—	74
Старопромысловски кирпичаш ю завод	И. А. Куркиев	Т. М. Сорочкина	88
Малгобекски кирпичаш ю завод	Ю. Н. Узиев	А. Д. Албеков	94
Гудермесски кирпичаш ю завод	Ш. Д. Юсупов	Н. Л. Нечаткина	96
Сунженски кирпичаш ю завод	М. А. Долгов	—	93
Назрановски трикотажни фабрика	А. Б. Шадиев	Д. С. Оздоев	45
Ермоловский леспромхоз	А. Я. Марков	Д. С. Яшаев	92
Сунженски леспромхоз	Н. Н. Цимбалов	А. Г. Цуканов	91
Шалински лесхоз	Т. Бибулатов	Х. Джамалханов	86
Веденски лесхоз	С. С. Усаев	И. А. Дикаев	69
Шекар хоьйкха завод	Н. Г. Горяинов	С. Юсупов	63
Консервно - кондитерски комбинат	С. М. Бахаев	Б. А. Майрунаев	78
Минеральни хиш ду «Ачалуки» завод	К. Х. Леймоев	Ю. Ю. Чапанов	74
Шалински райпищекомбинат	С. Х. Хасиев	З. Шибазгиреева	95
Грозненски консервни завод	М. П. Ксендзовский	Н. П. Яснева	91
Ассиновски консервни завод	А. Ф. Руденко	Т. Ф. Дудникова	88
Семашкински консервни завод	Д. Б. Бокриев	Н. А. Астретдинова	74
Сунженски консервни завод	О. Р. Исламов	В. Ф. Олейник	70
Наурски маслосырзавод	А. И. Федоров	—	99,8
Шелковской сырзавод	Г. М. Черевко	—	96
Сунженски маслозавод	Г. В. Лошадов	С. А. Алиев	86
Ачхой - Мартановски райпромкомбинат.	Б. Б. Цечоев	С. Ш. Дудаев	97

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ. Массеха ди мара дихьад В. И. Ленина цIерагIа Нижне-Тагильски металлургически комбинатера боккха [illegible] чуйоьцаш хургйолу 6-гIа домни пийби болх бе йолалийта. ХIанз йоккъаллийта дIаоттадой домна, сийлоен подъемник а йолаш йола мукъ чубулле устройство эксплуатаце хIоттийд.

Дукхахча участникашкара объекташ эксплуатацин накашка дIаенлай гIишлошъераша. Цхьабакъда, [illegible]. Уральшаша дика кхетаду 6-гIа тагильски домна мехка мед доар[illegible] [illegible] тергба.

СУРТА ТIА: «Уралстальконструкция» яхача управлене коммунистически къахьегама сийлен цIе лелаш КПСС члена Н. А. Кудлан хьалха латта бригада. Аьрдехьара вьттехьа П. Т. Смирнов, Н. И. Рыбаков, И. В. Иветников, бригадир Н. А. Кудлай, В. А. Пыхтин къахьегама смена чакхъьякхачул тIехьагIа.

А. Гракова сурт.
ТАСС фотохроника.

В. И. Ленин вин 100 шу дизарга

IИЛМАХОША БАЬЧЧАХ

АЛМА-АТА. Алма-Атерча кIада деча комбинате болх беча кхалнаха дехарах города цу эгара йоккхагIйолча предприяте партийни организаце Казахстана Iилмай Академе Iилманой новкъосталца хьаьй массада в болх беш йола ленински лекторий. Хьалхара лекцеш йийшир философски Iилмай доктора М. М. Суханова, юридически Iилмай кандидата Л. А. Николаева философски бокъони институтa кхыча сотрудникаша.

Алма-Ата предприятешкен городан гонахьарча боахамашкен лекторешка беча балха юкъе дакъа лоаш ва республикански Академе бIаь совгIа академики член - корреспонденти, хIаьта ийтта Iилмай доктораши кандидаташа. Дуккха консервай комбинате Iилмахоша йийшай «Ленини Казахстани», «Ленин советски литературен динона», лаьоххIа кагахоьшта «Студент Владимир Ульянов» яха лекцеш. Къамий дешах йола ленински лекцеш кхоачашдара хетарь яр «Раосвет» яхача совхозе йийна лекци.

(ТАСС).

ЛЕНИНИ ВОРОНЕЖСКИ КРАЙН

ВОРОНЕЖ. Ленина Воронежски краеца хиннача буьзамах дуьне бIаь тарга фотографей комплекти документий копеши арахйнад Воронежски паччахьалкхен архивe. Цу материалий цхьйолла дакъа революци хилалехь йолча хенах, боазаш бола марксисташ, Владимир Ильича соратникаш — В. К. Курнатовский, Е. В. Бабушкин, И. Х. Лалаянц, кхыбараш Воронеже болх беш хиннача ханах дуцаш да. Комплектах ха цу революционерий фотографеш.

Цуна юкъе хатиг ийтта Советий Iаьдала хьалхарча шерашка воронежски большевикашка революце баьчча кхальйтача телеграммай распоряженийн фотокопеш а.

ИЛЬИЧА ДОЛА СОВГIАТ

ЕРЕВАН. Дезача денна творчески совгIаташ кийчду Армене профессиональни болча композиторша меттел, самодеятельни бараша а. Халкъа творчества республикански Шено вIашагIтохача «Дь хоставу Ленина» яхача конкурсе дикагIчарех лаьрхIа дe хьекарчой Еревански Шев боллочо Г. Торосяна яздаь «Ленин» яха илли.

Халкъа творчества музыкальни отделе болча арменски болхлоша, педагогаша, инженераша, доьрашьаьо хIаьу сийлахь-воккхача баьччана хетаь тайп-тайпарча жанрех йола произведенеш.

В. И. Ленин вин 100 шу дузаде тIаккхочаш самодеятельни композиторий динагIйола произведенеш кхоачашъйогIа республика тайп-тайпарча музыкальни коллективаша.

(ТАСС корр.).

Социалистически Чечено-Ингушетии [illegible] тиражерIа [illegible] арахйой В. И. Ленина произведенеш, пу[illegible] дагадоагIараш. 1970 юбилейни шера арахйина баргба революцие сийлахь-воккхача баьчча Сочиненеш бизза гул[illegible].

СУРТА ТIА: В. И. Ленина Сочиненеш [illegible] том [illegible] литература типографе.

ЧТК—ТАСС сурт.

Студенчески трест

Харьковерча лакхерча дешара заведенейн техникумийн дийнаьъярча отделенешка дешаш ва бIаь эзар «IаьмгIа саги йоIи. Царна хьайийлла а духхьа столовеши кафеши дита дуача хIамех кхыча общественни кхачан предприятешка довкхачул 10 процент мIеззагIа довккх.

Харьковерча студенташта даа хIама дикагIа вIаштIехьдеккхар духьа Украине эгара хьалхара городской специализированни трест йиллай.

— Керда студенчески кафеши столовеши хьаьлле дерх! оаха. 1970 шера 150-лел кIезигагIа йоргаш хургйя уж, — аьлар треста директора Надежда Анциферова. — ДIахо йодача хена кхача дикагIа хилийтара, цул калорийность лакхъяра, шукай ассортимент шоръяра дешаш а къестаду оаха. Цу гIулакхца доккха новкъостал ду тхона дукха ха йоацаш йиллача общественни кхачан института.

— Украински кухни цIи хеза я тайп-тайпара дола даа хIамаш дика кийчдеш хиларца: цIи хеза тIоа теха вареникаш, гречневой хьоарах нь хьалтIамаш, локкъамаш, кхыйраш кийчъярце. Тресто кафе—вареночни хьийиллай Политехнически института общежите, хIаьта хьатIадоагIача шера студенташта хьаелла дерх! оаха кхы а массехк специализированни кафе, цар чу украински кухне тайп-тайпара дола даа хIама а кийчдергдолаш.

Н. НЕСВИТЕНКО,
АПН корреспондент.

Доазол дехьара

МАШАРА ЕРРИГВЕНГЕРСКИ КОНГРЕСС

ВУДАПЕШТ, 8 октябрь. (ТАСС). Укхаза шиъ болх чакхбаьккхар машара Ерригвенгерски конгрессо. Цуна делегаташа дийкар европейски кхерамзлен дешаш.

Конгрессе пхьа барт а болаш тIайийцар дуне тIа латтача хьала анализ еш йолен машара тIехьарча венгерски болача декхараш къоастадеш долен документ.

Цу документа тIа белгалдоаккх Венгри Советски Эскаро мукъадаьккха 25 шу далара боккха доаххIам хилар. ДIатохача 25 шера, йоах цу тIа, къьэта хьахьеккхар машарах кортмукъалени торонех пайдаэца йиш йола моих мел чIоагIа тоьлургба. Моих мукъабаьккха тхъаь пхиъ шу далара событи, йоах дIахо, машара тIехьарча венгерски боламо Советски Союзацара венгерски халкъа цIенча дегаре доттагIала чIоагIдара долла доарлIаме гIулакх да.

ЮБИЛЕЙНА КИЙЧО Ю

БАГДАД, 9 октябрь. (ТАСС). Ирака общественность тIа-тIа дукхагIа безам болаш я В. И. Ленина вахаре но баь боахи болла. В. И. Ленин вин 100 шу дуза дагарга гIерташ хилацца дувзаденна «Багдад обсервер» яхача газета араяьккхай цун йиший А. И. Ульяновайна - Елизаровайна дагадоагIарий статья. Цу статьяца арадаьккхад В. И. Ленин Кремлерча болча кабинете волаш вола сурт.

«Саут аль-Фаллах» яхача кIирагIа цкъа арадоалача газета «Ленински кооперативни план кхочашъеш я» яхача статья тIа хина йовшцаш юкъ кооперативаш хьаара ленински принципаш.

«Ан-Нур» яхача газета араяьккхай французски писатела-марксиста Фервель Жана яздьча «Ленин Париже» яхача книжка отрывкаш. «Ан-Нур» яха газета КПСС ЦК-рча марксизма-ленинизма Институто кийчъяь В. И. Ленина биографи йизаш араяьккха доладенна.

КАТМАНДУ. 9 октябрь. ТАСС-а корр. А. Обнилна хьахойт: В. И. Ленин вин бIаь шу дизар деззана кийчо яра укхаза дIаккхайкальча программага хьежжа «Сайнса колледж» яхача технически колледже — Катмандурча эгара йоккхагIчарех йолча дешара заведене — дIадолаленнад «Ленина кIира». «Ленини Малхбоален халкъаши» яха фотовыставка а хьайиллай. КIирагIа хьахьоккхаргьа В. И. Ленина вахарах цун революционни балхах хетаь кинофильмаш.

Патан яхача городерча советски книжка библиотеке хьойийллай ленински темана хетаь плакатий йоккха выставка. Выставка хьаеллача хина дIайоаеллар пролетариата сийлахь-воккхача баьччана хетаь кинофестиваль.

Непала къулбехьа Таисане йиллай В. И. Ленин вин бIаь шу дизар деззара йола комитет. Комитета юкъе болх общественноста викалаш, непало-советски доттагIлен моттигерча библиотека активисташ. Из ди деззара программа белгалъяьккхай комитета. Цунна юкъе дола В. И. Ленинах йола лекцеш ешилгеш беседаш елгеи, кинош хьовшилгеш, советски паччахьалкхе хьахочун вахарах балхах йола книжкай фотош выставкаш елге.

КХАЛНАХА ДУКХАГIА ДАКЪА ЛОАЦ

РАВАЛПИНДИ. (АПН корр.). Официальни йолча пакистански статистиках, хIанз мехка университеташкен колледжашкен болх беш 19456 кхалсаг я. 8365 кхалсаг я юкъерча школе хьехаш, 30 кхалсаг я писательнишкен журналистиен йолаш. 14 кхалсаг я адвокаташ судахой йолаш, кхоь полицейсар, цаI лакхера инженерни образовани йолаш я.

«Морнинг ньюс» яхача газета хетачох, Пакистана кхалнаха тIа-тIа дукхагIа дакъе лоац общественни вахара юкъе, къахьегача доккхий толамаш а дахьад. 1901 шера лъча переписах цу бусалба мехка паччахьалкхен гIулакхе тIа йолаш, предприятешка, дешара заведенешка болх беш хиина кхалнах эзарел кIезигагIа бар.

ЛОАЦЦА

АММАН. 8 октябре моттигерча ханах 6 сахьата 25 минута яьнча израильски самолеташа ракеташи пулеметаши йийтар Эр-Рамт (Иордано къилбаседера дакъа) яхача городе къулбехьа уллача Ан-Шалаль яхача районе, аьлар иорданиски военни викало. Самолеташта чIоагIа дов дир зенитни герпаша.

Из провокаци ярх йоаьрна хьаьна шинна ца лар ийнах, кхьашна чоп [illegible].

БЕЙРУТ. Укхаза арадьяккхача ВIашагIахийттача палестински шийдакоадоне коммюнике тIа йоах, «Фатх» яхача партизански организаце отрядаша 7 октябре миномёташи пулемёташи йийтар израильски военизированни йолча юртаншта, къахьстта лаьча Гешари Умм Сабунан ахарашта.

БОНН. Франкфурт-на-Майне хьайийллай Дунен хилкъашта юкъера книжкай ярмарка, цига дакъа лоацаш я 62 мехкара 3 эзар совгIа издательство. Цар хьахьоккхаш да 200 эзар совгIа книжка, царех 60 эзар керда арахйинараш а долаш.

САНТЬЯГО. IадьIмате йоккха котало йоккхаш чакхъаьлар дунен тIа эгара йоккхагIа йолча Чилерча «Теньенте» яхача цIеста рудникa 10 эзар болхлочох гIулаккхерча сагоh нь забастовка. Шоаш дIадехаш хинна кертгера дараш кхочашдалийтар забастовка ерашa. Предпринимателаш бал[illegible] цар алалa лакх да дичоа балха хьалаш тоа да дичеа.

ЛОНДОН. Лондона улицаш тIа-тIа дукхагIа нувхаш дIакхусачи кхалнажашта тарасрзаш ц. Муттта хьал эттад нувхаш дIайовхахараша шоллагIча кIирана йIаьхъенна забастовка еш хиер бахьан долаш. Забастовка ерыша дIадех алапа лакхдеа.

(ТАСС).

IАН КИЙЧО ЯРА—ХАДДАНЗА ЙОАКХО

Кепайоазон обзор

В. И. Ленина 100 шу дузача денна коагIа кийчо ярах пхе шера план хенал хьалха кхочашъяра шерра социалистически ях йоарлаьй Сунженски района хьайбаш леладераша. Доккхий да цар тIайийца социалистически декхараш: планал совгIа паччахьалкхенга дохка лаьрхIад 260 тонн дулх, 300 тонн шура, 80 эзар фуъ.

Уж беххтоккаме декхараш сийленца кхочашде вIашттIехьдаргда нагахь санна хIара колхозе, совхозе, ферме хьайбаш лерттIа Iангара доахе.

Хьайбай продуктивность дегIаяхара кила наз дергдоала хьал да бокъонца йола доакъара базе Iалашъяр. ХIара боахаме хьайбашта бIарчача шера кхочамбалла йол. силос, кхыдола доакъар кийчдар эгара доарлIамерча декхарех цаI да кIиsa. Цул кIезагIа доарлIам болаш дац хьайбаш чудоахда помещенеш кийчъяр, уж цIена а йIайка а хилийтар, доахан Iангара доахача моттигашка доакъар тIаоэар, фермашта механизаци яр. Из боккхача доарлIаме гIулакх кхета а леш района дукхагIйолча боахамашка шерра доаржадьд хьайбаш Iангара дахара балхаш.

Хьожаргда вай «Къахьегама байракх» яхача Сунженски района газета оагIонаш тIа мишта дуц Iан кийчо яра декхаш. Шерра дуц газета тIа доакъар Iалашдарах. Райоиа колхозашкен совхозашкен из доарлIамера гIулакх мишта кхочашду хьагойташ я газета тела «Доакъар кийчделга мишта лел» яха сводкаш. Цар тIа белгалдоах карагIдьнна толамаш, дIахо де дезараш. Газета оагIонаш тIа уж хан-ханнахьа араюлар дика ларх1а мегаргдолгIулакх да.

Бокъонца йола доакъера Iалашъяра дешашта хетаь материалаш кIезига ца газета тIа. Цхьа дукхагIъяраш чулоацам болаш а безам тIабола а я. «Хьайбашка дика долаш Iа даккхийта» цу девизах болх беш ба тха колхозахой» яхаш яздн «Путь к коммунизму» яхача колхоза шурий - товарни ферма заведующе А. Арамьна — Biaьстан балхаш доладеннача хьалхарча деношка деяз къьстта тераш тIабахийтар оаха доакъара дьоздIа хьажкIаш, мух, ийтта тайп-тайпара баьцаш дIаера. Уж дIаювча ожьейолайир толашагIйола агротехнически методаш. Хьалхарча шерашка мутIарашта юкъе 70 сантимета а йолаш дIаювра оаха хьажкIаш. Силоса юа хьажкIаш цу тайпара йийча хьайоала массa кIезагIа хулеш хилар кхетадир колхозхоша. Укх шера хIара гектара тIа 60 килограмм тессар хьажкIий фу. Дага ца хиина хьаьъаш чубера оаха: хIара гектара тIара 500 центнер доакъара масса. ТолашагIйола методаш, производстве хьалха латтарий дика опыт юкъа материалаш кIезига ца газета оагIонаш тIа. Царех лаьрхIа мегаргйолаш я Г. Иванова «Голая лаара» (1969 шу, 14 август) Л. Константинова «Норма совгIа» (1969 шу, 17 июль), Г. Сидорова «Кертера лостам» (1969 шу, 21 август) яха статьяши корреспонденцеши.

Газета тIа хан-ханнахь арахювт «Специалиста хьехамаш» яха рубрика. Цунна кIал кепаетт доакъар кийчдара хьакъехьа йола юртбоахаме специалистий материалаш Iилмана, района толашагIйолча хьайбаш леладераштa карагIдьнна хьагойташ я уж. Колхозий совхозий фермай болхлоша пайда эцаргболаш кIоарга чулоацам болаш я Сунженски агрохимически лабораторе заведующе Т. Бачмановай «Кертера дар дика доакъар» (1969 шу, 31 май), Сунженски госсортоучастка заведующе Н. Олевко «Люцерна кхера йола опыт» (1969 шу, 2 август), Сунженски опытно-мелиоративни пункта заведующе Л. Арестовай «ШоллагIа юа культураш» (1969 шу, 8 июль), «Баьца хьоар — малхера доакъар» (1969 шу, 19 июнь) яха статьяш.

«Къахьегама байракха» оагIонаш тIа кест-кеста арахьйал дIайийна баьцаш хьаькхарах, йоа Iалашьярах, чах эргIаш дарах, силос йоллара лаьца информацеш. Цхьайолча номераш тIа газета редакце тел цу материалий подборкаш. Дика оттаь я «Шоа шерa тоъал доакъар Iалашдергда» яха подборка. (1969 шу, 12 август.)

Хьайбаш Iа доаккхаргдолча моттигашка деррига доакъар хьаIаоэара дешаш дешалийтар газета. Из гIулакх мишта лел дуцаш я «Деррига хьаькъаш фермашка доал» (1969 шу, 14 август) «Нагкъеш тIа гIолла стоговозаш тел» (1969 шу, 5 август) яха корреспонденцеш.

Доакъар кийчъеча къахьегача механизаторех ала хоза дош в хоралдоагIа газета. Заметкаш тIа, зарисовкаш тIа, репортажаш тIа, корреспонденцеш тIа дуьц царах карагIдьннача толамех, хьагойт толашагIйола опыт. Царех я Ленина цIерагIча колхоза 3-гIча шурий-товарни ферма доаркаех НазировгIарех Хазманахи Аймаевех йола «Пижарий» яха зарисовка (1969 шу, 2 август), XX партсъезда цIерагIча колхоза трактористех Лапине Никалаевеи Красникове Иваахи йола «Силос йоалла» яха репортаж (1969 шу, 21 август).

Дика лархIа дезаш гIулакх да производствени сурташ газета тIа хан-ханнахьа арадувлаш хилар. Полиграфически а художествени а оформлене дика йолаш да царех дукхагIйола сурташ.

Цунна цхьана белгалдаланза дургдаш Iан кийчо яра дувзадена дешаш дувцаш газета дувлйта кхочачамбоацараш. Фермашта механизаци, ремонт ярах лаьца материалаш газета оагIонаш тIа лакха хила да. Тахан из доарлIаме гIулакх районе гIехдина лел вала йиш яц. Помещенеш кийчъярах, уж цIена я йIайка а хилийтара, фермашта механизаци яра дешаш дIаккха диналийта йиш яц.

Газета тIа кIезига кепаетт производстве хьалха латтарий толашагIйола опыт юкъаш йола материалаш. Язъераш а редакце болхлоша шоаш яздьяь хул.

Iан кийчо яра колхозхошта юкъе яржача социалистически яхьах а эсала дувц газета.

Газета редакце керттерча декхарех цаI да Iан кийчо яра деза балхех шерагIа яздар.

ЧIоагIа доарлIама да хьакъеча вIаштIехьбаккхара хьалха латта методаш ерригача фермай болхлошта дIайоазийтар, кердадар, толашагIдар хьалларо, царех шерагIа дувцар.

КIоаргагIа хьахьокха беза хьайбаш леладераша юкъе шерагIа социалистически ях йоржаяр партийни организацеша доаттабеча къонсамe доарлIам.

ДоарлIаме да юбилейни совгIаш дахара хьайбаш леладераштa юкъе хьожа социалистически ях шерагIа юцар, цун ятташ хьагойтар.

М. АУШЕВ.

ШОАТТДЕН ОАГIУВ

МИЧАХЬА ДОДА ХЬО, АДАМА «КЕМА»?

ХИНРАЯЬННАЧА ардакхашта юкъе гIолла чукъердаче маьлха sIаверо сийрдаяьхар цуй сайса басиягаш, феттинг санна йола меражг.

— ХIана веллаз хьо чу?

— ДIаваrIачунга дIахатта Iа?— якаш пIелг хьокх дежурнетахьа. ХьатIахьеж, шийтта шу дахьнача бера бIаргаш. Адам зIамига ва. Миштта хургда цун вахар? Цу хаттара жоп дала цунна хан.

— А, Адам ва ер. Юхакхаьчай «бора», оал Адамах къачуухача мидице боллоша.

Из цу къамаьлашка ваьнвар. Бакъда, арахьара хьатIавеначе сона уж хоаш новкъа да Адама. ЦIе тIаданнагаш дуьл юхь тIа. «Эгара хьалха воаллаваьв со укх чу», — яхаш ше сога дийцар дагадоал цунна. Велха гIертаw санна теIаду бордаш. Воаг Адам.

Къычахьа аз къамаьл дIадерзадича шортта юха хьетIабера хьалха юхь тIа хиния бос.

…ВорхI шу дацача Нясар-Кертерча школе деша вадар аз. ЧIоагIа раьза вар да Дошлокоев Абухар ший воI деша ваха… ДегIага яьз ме бол ловлахой картах цIогарган даха, лезза, аьрдагIа лелаваьлар Адам. ЦаI мара воаца Адам доашта сов дукха вееарца цун тIа а уттеш ловлахоашна айхьазбувла болабелар дай нанех. Ше вар массел кхи е лакхдора Адам сов гIадвихе.

Иштта мукъавктача Адама дага ва дохаш хIана дисадар. Цхьа хоехархо доска тIа хьаьв вахача шортта дIакхайие цун хьтоза тIа нлла тетради ручкиси лочкъадир цо. Классага бий оагебир «Оаш дIаоале»…

Иштта хкъча сагIора дIадерза доладелар Адама вахара эIамига «кемала».

Из юкъа лаькъ тIа дакаха мукъабецар да а нане а. Тешар шоаила, цхьацца Iотташ а ец эIашка дуара. Адам сайа чу а теIе воаллаш хулар.

Юххера е Адам дьаца а вита наьла дIалхар.

Дукха ха ялелехь шоаш баьхача Дошлакъий-Юртаца Назране бала бахар дан воIа. Укхаза кирпичкаш еча завода коара цхьа цIа е делар цанна.

Керда новкъостий кора́бир Адама. Царна юкъера ший самалах дола бераш кержер цо. Дьага, наьнага ладийгIачуа викагIа ладувгIар Адама «тхьамадага». Цо аьнвар — закон. Шоай «походаш» йодийр берий тоаба. «Походашта» юкъе Адама дaь ешиий вошик билети паспорти лочкъадеш, корах

чу а баьлла маьха шIатгIара хIаьмаш хьош, Адама шIегIера цу «
[illegible]
«походаша» я.

Ше мияйне чуеилача шийцара новкъостий дIабуволнзар Адама. Хьахеддаша е уж хьагул е бийя, кхача дунен тIа ше хилча санна, шийна дагр, ше леладаьр, шийга дийцар хеттача тайпара тоа а дагьdIадийцар Адама. Вокхар бателаш а ейлле дадувгIар, цул тIехьагIа цо дагр де, цуках тара хала гIертар.

ХьалхагIа воаш хинна бераш а хиле ладувгI вай Адамага, новкъостий газет дешараш. ЛадувгI вай шIагIара веда а ведда Адама Москве яхо бутт миштта баьхкаб. Цо шиа новкъосташка дийцачо тайпара дувца хьожаргда вай из.

…Нана яхар. Из мича яхай хьажа чIоагIо аьяр аз. Назрайе ставне вахар со. Кондуктор билеташа хьежаш воаллаше а цуя шяя хога икъе гIолле шоргтага дIачахх а вьаккe вагона чу нийккхар.

«Вялеты», яхе кондуктора воаш хьахоззаше а вагона чура вагоначе а уvлаш кIалхараьлар со. Даа хIана шортта хулар. Стаwце Iоваьле помидор, нарс хьора уж йоххаш багIача базаркой бIаргаш кIалхара. Сайга хиннача кхаь сомах ийца вафлеш, булкнгаш-м са яа а кхекзар. Москве дIакхаьчар.

Ставце Iоаоаллаше а «Тхова хьавоале, новкъост Дошлокоев», аьлна военна форма юхача шиа сего дIаевгар со.

Иштта Iехаду Адама берша. Хоае бузш по ше Москве бахьа илкъ. Царна цох фаьлг хет.

ПхьагIаr санна кхерйш, се нахоаш ца хофташ Москве ялхьаьр со алап Адама. Цига тувла а венна лелаш аьккха ха юкиш. Ше бизача кхаь бетта мичахьара ва хаш сона, да-нана даш са яхаш Москверча берий колониерв Iевзабаь воспитателаш бувшеш.

Юххера цIе е воалаваь хий дадаь тa дIавелар из.

…Дежурни духьаь хилазаг хьетне чура аре а ваьккха цхьаь хабинете сона кIазик хьачувайта. Дукха даьгIар сон Адами хабар дувцаш.

Школе хIава ахьш хьо, Адам?— сайва дагадельлар хьеттар ца кIаьнкага.

Из шийна ца хеза санна кхидадир Адама. Шиа вахерера цхьа сакъердама хIана дагадеха хиниадар цунна.

— У-уI — аьлар Адама миштта хилар кой хьона. Пепас кIурбаккхийтабар сога ше оача гIаьлевак. Цхьарчоа се тиьамашта гIертача санна хийтар сона. ТIаккха детI деллалар. Ийна тIа уллача аIнастоpга тIехвала ца могаш дукха ха хьийзар аз. Пед миссел сона хетар сона из.

Из дошаша цунга оаийтар вина ве, е шиа новкъостий ба ала могаргдац сона цох тайша а тайша, бакъда, Адама дикаля дика йоаккхара-м моллагIа тешаве йиш я. Дика йоаз цунна дешах йоахха еррига «морзалоаш».

— Папа мичав хьа?

— Укх чу воал-кх, аьлар Адама вах чубоаххабеча адамегахьа шолг а хьакха.

Адам бахьан хьаьве кхалсага мIарга техаб, аьлла чувеллавар Абукар цу динношка. Из гIулакх тахкаяза а хадаяза а дар сон Адама цхьаьа воача хана.

Цул-м боагIа бехк бергбар.

Сона дагавоаллар-м Адам ва-ва, кадай, хоза кIаьнк. Цу саралуa миламера ара а ваlиа чувахар аз.

— Бийсаш ваб мизар аз ва дагавоаллаш. Мичахьа бийса йоаккхаргья - хьогI цо, хьагI дIаххетарг ва-хьогI?

Iуйрайна малх хьалбоаллаше а селхан цо сайна девача адресах цар веIар тIа вахар со. Коа ветIар ш.

— Бийса мича яьхкай Iа, Адам?

— ДIа цIагIа. Хьавел, тешепай хьо? — аьнна сона хьалха ваьлар Адам, ше хара ца дувала сона хьахьайта из гIулакх ийсдена гIад а ваха.

Ерригга хIамаш эIашагIъайна ер. Климеттая шесайсара аьна вала мотт е хьалбаьккхебацар Адама, истола тIара карбиз чIоргаш, цхьегIаш дIалхаза ер.

Истола кIал уллe книжкаш йоаза портфель бIарга е яйна, деша ваха аьрхIа аьий-хьогI, ер, аьйна вехваьлар со.

— Со деша ца ухе ер хкоалагIа шу де, — аьлар сога Адама. — Сайрйнарча школе ухерга, аьнна яйцадер аз уж книжкаш.

— Тlаккха?

— Ховргда-кх…

— ХIана-чу а вала е гIулакх ийсдена мара вaха хургвар со-м, — йоах Адама, ха яхача сaго санна уйле е ец.

— Вухьий хьо даьсаче цIагIа цхьаь бийсаш яха?

— Фу дерrда аз?…

…Малх лакхха айбенлабар. ШIеи саьгара согахье дочкхий бIаргаш ьзерадеш бар Адама новкъостий.

Докхаеа вахара хи тIа гIолла мичахьа соцаргда, мичахьа кхоачаргда ца ховш лел Адама эIамига «кема». Бахьда, из ийсача новкъа дакха дезаш да.

М. ЗАНГИЕВ.

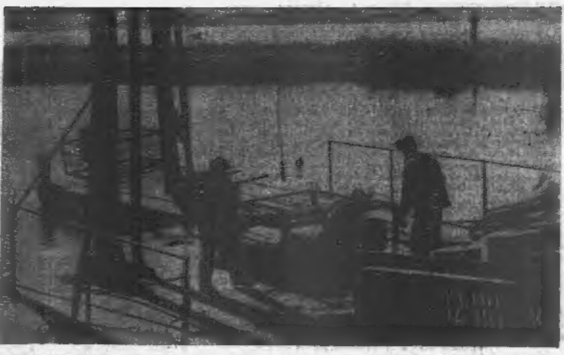

КУРГАНСКИ ОБЛАСТЬ. Орджоникидзе [illegible] причале хьатIийоагIа бешнаш тIалаьтта нахана. Укхаза къаьстта шоай тай[illegible] контейнераш чу е ехке, нарема тIа дIатIакхухь уш. Белгалъьнча моттиге пархи юха а сице, болхлоша лебедка новкъосталца Iам чу Iобуйийкхийт контейнераш… Иштта дIаuуттаду берхIала дакха баьцададараш — помидораш, нарсаш, харбазаш, хIьата иштта жIале нускалаш Горплодоовощеторга Курганскя базе.

Хьалхара шу дан кургански заготовителаша Iаьма бух тIа баьцдараш доаттаде баьнна. Вала болхлоша укх шера Iалаш цу тайпара дIаоттаде аьрхIад 1300—1500 бешка чу берхIала декка баьцададараш.

СУРТА ТIА: водвалацка дIаоттаде берхIала дезаш латта баьцададараш.

С. Юдина сурт.
ТАСС фотохроника.

ГДР-а ПИСАТЕЛИЙ БIАЬ АВТОГРАФ

Дорогобыч яхача городерча хьехархочун Евгения Герщдерфера библиотекана кхы пхьекха а автограф тIайола книжка тIакхийттар. «Еза Евгения Самойловна, хьай Анна Зегерсагара письмона мегта дIазца ер книжка» — дика кхетадеш яздаьд йоазаш йолча немецки писательница. «Мела барий визо» яхача дуцарий сборника титульни оагIо тIа.

ХIаьта из уникальни библиотека йоалуш хинна втара хьалхара книжка а Анна Зегерса яздаь книжка да. Из, ара ма яьлдиге а, ГДР-ера писательница Дрогобыче яйта «Транзий» яха роман е. Равенсбрук яхача фашистски концлагере чуьллача Дрогобыча интернациональни доттагIашь клуб йиллача Евгения Герщдерфера адресах ехоайтта шера эIашта хIара бетта Англе, Франце, Польше, Венгре, кхьча дукхача мехкий писателашкара книжкаш ух, царн автографаш тIа а йолаш.

Вакъал втара дукхагIа шоай керда произведенеш ухийт Дрогобыче Германски Демократически Республика писателаша. Цу мехка дукха дика доттагIий ба Евгения Самойловнай. Цунна ласаре ейзай Роза Тельман, дукхача шерашка [illegible]га письмош яздеш а дувгара письмош доагIаш а хиннай. Дрогобычерча хьехархочо письмош кхухьийт Тельман Ирмайга, Зегерс Аннайга, Ланге-Вайнерт Марианнайга, прогрессивни кхалнаьха кхача деятельницашка, царгара письмош а ух цунга. Герщдерфера библиотеке дебIаь соагIа немецки писателий книжка, цар автографаш тIа а йолаш. Царна юкъе я Цвейг Арнольда, Бехер Иоганнесса, Ренн Людвига, кхьчар произведенеш.

Дукха ха йоаццаш дика соагIат дайтар Дрогобычерча хьехархочоа писательница Ланге-Вейнерт «Марианнас—ше венций меттала дакъикха «Украински дувцарий» сборник дайтар цо Евгения Самойловнайга. Цу тIа да бовзаш болча украински писателий тIаь соагIа дувцар.

Ивен ЛЮБАШЕНКО.
(АПН).

ДЕШАРХОЙ КХЕТАМ ЛАКХБУ

Дукхача хьанех вIашагIтеха цхьа дезал ба аьл тарлу тха школера дешархой. Болх дешархошца лертIа дIабахьара боккхача доархIаме да. хьехархоех хIараво йоккха опыт йолаш хилараь соагIа, ерригга коллектив дукхача шерашка цхьана болх бирца вIаши йоазаш хилар, берт хилар. Тха школа хьехархой коллектив цу тайпара я аьл йиш йолаш я.

Тха школе болх беш я интернациональни iдоттагIаш клуб. Цунна кулгаду хьехархочо Н. Ф. Пущина. Клуба доакъошлоша хадаьза бузаш доаттабу вай мехки дукхача школай дешархошца. ХIанзле итташ Ленина книжкаш яйоаш клубо СССР халкъий меттала. Клубо вIашагIъеллай В. И. Ленина уголок. Цига я экспонаташ, стендаш, альбомаш, фотоальбомаш — дерригга а Ленинах цун вахарах хетаду. Из болх баьв торо хулийт дешархой кхетам дика лакхбе. Ала доагIа, из йоаццаш кхы а дукха клубаш, кружокаш я школе вIашагIъехка. ХIара группана кулгалде оттаваь дешархой вIаши кхотабе дикагIа товрст вола хьехархо.

Тха школа ше дегIавоа кердача этапа тIа я. Кердача программех дешараш, хIаьта юкъера образовани массабола нaха кхоччуш новкъа да тхо. Хьехархой коллективо дика кхетаду из гIулакх мел боккхача доархIаме да. Цу хьакъехьа кийчо е болабелар хьехархой хьалхе а. Цхьарчоа дукха болх бир дешархой дешарца, коаноша, хIаьта цхьоалагIча классе деша доагIаргдола бераш кийчадир.

Цул соагIа, даккерча классашкарча хьехархойн, хьехархой говзал лакхъера йолча институттеи новкъосталца юххьаьццарча школе хьехарглараш кийчбир. Хьайга хьа довзар. ХIанз гуш да З. Ф. Рязанова, Л. П. Новикова санна йолча хьехархоша шоаййта хьалхашка даттача декхарех доххий толамаш даьха хилар. Цар опыто хьахьекхад кердача программагIа дешар дикагIа хилар.

ХIанз хьехархой коллектив болх беш я тIадоагIача шера кердача программах дешийтара методически кийчо яра, шоай корттера болх бешше я.

Массехк дош ала безам ба са цхьацабола хьехархоех. Iилмай лардах лаьца дешархошта тешам боллаш кIоарга знанеш яла ешаш хилар дика кхетадарга хьежжа бу шоай болх М. Г. Яшенкос, Э. Я. Султыговас, кхычар. Шоай берригача балха керттердар доархIнар. иштта дешархой кхетам мохулла лакхача боарам тIа баккхар. Кхы а дIайхагIа дешаш ала метаргдолаш ба къона хьехархой Н. В. Корвенко, Н. Ф. Пущин, Е. П. Круглова. Уж белгалбоал шоай дешархошца бена болхаца дешна керда оагIонаш лехаш хилар.

ХIанз В. И. Ленин ваь бIеь шу дизара вайкъаьдолхеш тха декхар да, балха тIа дукхагIа толамаш даха. ХIаьта тха толамаш — дешархой кхетами, цар знанеш.

З. ЦЕЧОЕВ,
г. МалгIабика № 3 йолча юкъерча школа директор.

ДоттагIала цIа

РАВАЛПИНДИ. (АПН соб. корр.). Города центр аэропортаl юкъача Карачи яхача города вигара дукхагIа яьк делачерех йолча цхьа улица тIа латт «Советско-пакистански доттагIаш цIена» вывеска тIайоаьла йоккха йсапа шоаза вIашIтIарьаь ооб.

ХIара сарахьа, тропически маьлха зIаьнараш пальмай корто́шта къайла йоалача хана укхаза гулду бIаьш бола пакистанцеш: цхьаьараш эргIацарча фотовыставкага хьажа, вожаш читальни зале багIа е библиотеке книжка хувца. ХIаьта цхьабараш Советски Союзерча преподавателашка хьехача эрсий метта урокашка ух.

Дукха ха йоаццаш укхаза торжествени хьайийдар советски кино 50 шу дизара хетаь кинофестиваль. КIиргагIа кьахьенхар 8 художествени документальни фильмаш.

И. ЕРМОШКИН,
(АПН).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолаен Грознен моржаш а йолаш, делкъал тIехьагIа догIа а делхаш ха хургья, къилбаседа — малхбузехьара чIоагIа, делкъел тIехьагIа геттара чIоагIа мух а хьекхаш. Фегара температура республике гIолла 10—15, Грозне 11—13 градус бIокхаа йолаш хургья. 12 сентябрера 15 сентябре кхаччалца моржаш а йолаш, юкъ-юкъе сихан а утташ ха хила мег, къилбаседа—малхбузехьара гIаьххьача боаране, шоллагIча юкъагIа лостамаш хуцаш, аьрIо, гIаьххьача боаранга кхоачаш мух а хьекхаш; бийсанашкара температура 4—9, денощкара — 10—15 градус бIокхал йолаш хила тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Тахани кхоанен хургда

1969 ШЕРА 11 ОКТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIча дворец: 15.00 — «Берригача дезаллаш дворене» яха заводчаций дезаллаша салоIа да. 18.00 — «Агенств» яхача агиттеатра оттаь «Марина» яха спектакль. 19.00 — Эстрадни концерт.

С. М. Кирова цIерагIча культуран салоIен парке: 19.00 — Баьпнарча театре хургда № 5 йолча городской профессионально-технически училища «Юность» яхача кагирхой ансамбла концерт. 16.00 — Музыкальни эстрада. Химикий культура цIен духовой оркестра концерт. 17.00 — Кинолекторий. «Нохч-ГIалгIайче СийлахЬ-боккхача Даьхен тIема шерашка» яха лекци, 19.00 — Документальни фильмаш хьокхаргда.

Химикий культура цIен: 16.00 — «Бераьги кхелетараши общественни моттигашка дезара боггъолаш» яха беседа. 17.00 — «Халача шерашка» яха хроникально-документальни кинофильмаш. 18.00 — Химкомбината поховой художественни самодеятельноста коллектива концерт.

«Красный молот» завода культура цIагIа: 12.00 — М. Ю. Лермонтова творчествах лолча литература обзор. 17.00 — «Даьман дийна» яха кинолекторий. «Заьман шерашка чаккхоалаш» яха кинофильм. 20.00 — Кагирхой хьлейн халхарийн сайре.

Н. К. Крупская цIерагIча дворец: 12.15 — «Ленина моттигашка хьажар» яха беседа. Документальни фильмаш хьокхаргда.

Пролетбета цIерагIча культура цIагIа: 16.00 — тIаккха 19.00 — лилипутий «Къонал» яхача эстрадни ансамбла концерт.

КИМ-а цIерагIча клуб: 18.00— Поэзе сайре. Нохч-ГIалгIайчен поэтанца вIашагIкхетар.

А. М. Горьке цIерагIча клуб: 17.30 — «В. И. Ленина образ изобразительни искусстве» яха лекци.

15 участка клуб. 18.00 — «В. И. Ленин ваьча» яха кинофильм хьокхаргда.

В. И. Ленина цIерагIча майда тIа: 19 сахьат даьлча химикий культура ЦIен духовой оркестра концерт. 21 сахьат даьлча хроникально-документальни кинофильмаш хьокхаргда.

12 ОКТЯБРЬ

В. И. Ленина цIерагIча культура дворец: 10.30 — Пионерски организаци хьахилерах бераштa йола беседа. 19.00 — КIирандийнахьера чтени «Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхоша ала шера плен кхоачашъяра тIеяьа доттабу къовсам» яха лекци. Тематически кино хьокхар. 20.00 — РСФСР заслуженни артиста «Тайп-тайпара оазаш» яха поэзе сайре.

С. М. Кирова цIерагIа йола культуран салоIанен парк: 18.00 — Баьпнарча театре МВД клуба художественни самодеятельноста коллектива концерт. 17.00 — Музыкальни эстрада. Гарнизона духовой оркестра концерт. Кинолекторий. Документальни кинофильмаш хьокхаргда. 9.00 — дена 17.00 — кхаччалца — гIулакхa леладеча фуз долча эIалей республикански выставка.

Химикий культура цIагIа: 11.00 — «Вайна воай Даьхе еза» яха бераштa йола утренник. Берий сектора художественни самодеятельноста концерт.

«Красный молот» завода культура цIагIа: 11.00 — «Искорка» яха бераштa йола Ленински чтени. 12.00 — «Оршта Чапаа» яха кинофильм. 16.00 — «Эрсий фольклор» яха КВН.

Н. К. Крупская цIерагIча культура дворец: 16.00 — «Революци къахьегамхошта атеистически кхетам балара декхарех В. И. Ленина яьхар» яха лекци. Тематически кино хьокхар.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

ХIАМА ХА ЛОВРАШТА

АРХЕОЛОГАШТА КОРАДАЬД

Саратовски области краеведени музея археологаш город Красноармейска юхе боарзий шин группа ожкаш бе. Цхьан группера царна корадаьд нахеца дIаевлла бронзови заменахьера хIамаш а йоввкаш дола фера кашаш. Дакъацце дIаевлла йоввкаш кораьай бачкай хьисапера а цра сьаьнаш доле а Iелаьмате хоза ега топпара пхьегIаш, бронзови урс.

— Кораь хIамаш дукха соагIа эшешагIа доацаш 4 эзар шу хьалхагIера я, — аьлар археологически экспедице кулгалхочо Е. Максимова.

Бронзе заменахьа Нижни Поволжье яьхай срубни культура йола племенаш. Археологаша ма-ле цIа тиллай царех дахчи хIамаш санна лаьтта оагIош догаш Iаьдаа долеш уж хиннадаь. Уж племенаш лаьттанца болх беш а доахаш лeладеш а хиннай, тоальрех тIехьих, бронзах хоза хIамаш а хоьш хиннад царна. Тайпаш шошоаш долаш баьхаб уж, массане а эзар мо доахаче хинтаи езарештеш бисте гIолла баца а кугашт. Тайпашкен къаьст — къаьстача дезалеи корте лаьттараш моIа хиннаб. Керда кораьнча хIамаша Iилманхошта йиш хулийт юхьаьнцарча вай дай вахари гIулакхаш девза.

В. РЫБАКОВ.
Красноармейск, Саратовски область, «Сельская жизнь» газет, 1969 шу.

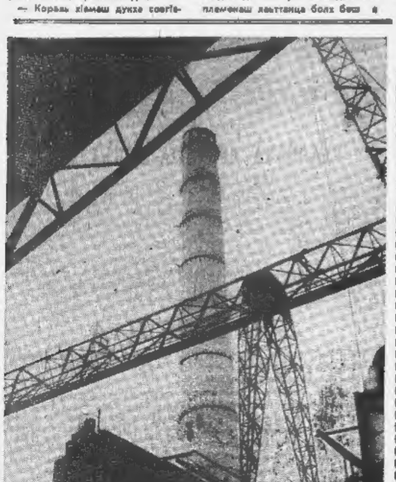

Киевски область. Балхаш сихденнад Трипольски ГРЭС-а ударни комсомольски гIишлоне. 300 эзар киловат низ болаш йола эггара хьалхара энергоблок хьалъяь а яьккха, хIанз из болх бе йолайийта кийчьеш я Къахьегама ЦIе Байракх лелаеча «Кременчугэнергохимзащиток» Министерства специализированни организацей коллективаш. Цхьа кIеззига ха яьлча Украина городаштен юкъашкен ток тергъа Трипольски ГРЭС-е.

Сурта тIа: Трипольски ГРЭС-е.
А. Поддубнев сурт.
ТАСС фотохроника.

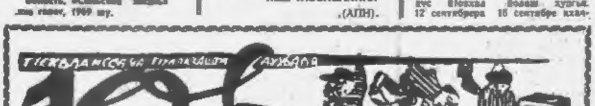

КИНОГА ХЬАЖА… ЛОДКАШЦА

Грознерча Старопромысловски районе Катаева цIерагIча кердача поселке хьалдаь дьннед шера ши рен йола алх бIаь саг юкъога хьажа йиш йола керда кинотеатр. Цу гIулакха чIоагIа раьза хиннадог гIоадьнна ба цу поселка баха нах.

Бакъда гуйрийна делха доладелача дагIаша юха матар дахийтар гIоадьнна дагаш. Фуд юкнар? Кинога хьажа вала метта из кинотеатр долча дIатIаваха йиш яц, гобаьккха гонахьа хи Iамаш латт, гонга гIолла хIама багIац аьнна хотта бе. Укхаза кино ахе безам барий хьалзагIо е шоашта лодкаш Iалаиде деза яха дешна да наха шоайле дувцаш хьезоаш. Людка-м хотта болча дIатIаккхьнача соцерг ма дий, — йоах цхьабараца. БIаь метр гIерлой вакъаш ца деккар баьвн ийсхуш да из дерриг а.

Укх денощка болх бе долагу «Радуга» яха керда кинотеатр. Хоза кийчдаьча кинотеатре хотта чукхуьргбоацаш, наьха хьешташ кхоачашдара сиха оерцагIьале еза Старопромысловски райисполком. ТIаккха кино боагIача наха лодкаш а эшаргдац.

М. ЧАЛАЕВ.
Грозненски «Радуга» яхча кинотеатра директор.

ХIАМИЛГА ТIЕХЬАБАЬННА

Iуйрийна, сихбенна нах белха уха ха ер. Аьттув болаш ха я сона кийсьеннар, аьнча санна, сиха лелайора ше гIаьегIа № 22—22 ЧИБ йола автобус Грозненски № 2 йолча пассажирски автобуса парка шофере нов. Гесиева укх шера 29-ча сентябре. Фуд цунна дагадоалар, хIана хьуза из миштта сиха! Хеталургда из шой сиевни задени тIехххоачашъера сихвенна аьнна. Из ншта дац. Цунна дагардар кхыдар да. Аьттув баьннача хена мичча бесса аькха хIама вакха лаьфхIад цо. ХIамилг миштте йоаккхарлъя цо, кондуктор яц-теш маршрутни автобуса тIа аьнна хеталургда газета дешараштa. Кондуктор-м я, цхьабагIьда, шофере-м йоацаш а из. Города 36-ча участке уха автобусаш дIаlьенаеча диспетчерски алийцара кондуктор а йита, автобус пассажираш тIаяк аьнна хьал а йоза, сиха Иванова городоке вахар шофер. Билетаь хьийду ахча, дIапуш билет а доацаш, кисе дехкар нов. Гесиева. Дукха кхь визовна паппа кепигех хьадаза доладевар кисса.

Цхьан пассажира хьаттар: ахча-м дIа ма нйдий Iа, билет хIана лац Iа, шофер!

— Цунца хьо гIулакх дац, бархал ала дезар Iа хьо кхача везача из хьо сиха дIакхоачачарех, жоп ду шофера.

Цу тайпара юхь тIа кIайн цIайн ца луш хIамилг йоакхаш ши рейс йир нов. Гесиева.

Хьалха вай вийцача новкъосте кисa дузаш хикераш кепигаш мара доацар, цхьабагIьда, № 48-17 СТЕ йолча автобуса шофераш И.И. Кузьменко, Алмасов бецаш бац кIезиг — дуьза хIамилг йоаккхадаь пахах. Назрана тIехоаеьча итт пассажира билет дIа е ца луш, 20 сом ахча дIанийцад цар. Пачьхьалкъеи ахча кисе хIана дахх валца аьнна царна замечани аьтунца цар гIар гIоттайер.

Царца «хьье важачоа» тараяь Грозненски № 2 йолча пассажирски автобусни парка шофер Кузевалов а. Ше валеча № 71-78 ЧИБ йолча автобусаца 2-ча октябре цхьанаьа билет дIа е ца луш, городара 36 участок йолча кхаччалца пассажираш дIа-юха кхуьйна вар из.

Пухакх чоте да. Хоргда-кх автобусаша кулгалхоше фу ду.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЛадувгIа, хьажа

11 октябрь

РАДИО

6.30 — «Юрта Iуйре» (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.55 — Хоамаш. 7.00 Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское знамя» газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Ашараш. 8.30 — Кавказе хьамаш (нохчий меттала). 8.40 — Юрта хьамаш (эрсий меттала). 8.50 — Юрта хьамаш (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 15.15 — Ленинах дола дувцар (нохчий меттала). 15.30 — «Къона тIехье» (эрсий меттала). 15.45 — Нохч-гIалгIай колхозаш — фронта (эрсий меттала). 16.00 — «Кавказе Iуйре» яха радиокурина. 17.00 — Москва. 17.15 — Ашараш. 17.30 — «Къонал» (эрсий меттала). 18.00 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 18.15 — Хьа вахода дий (гIалгIай меттала). 18.30 — РадиоладувгIархой заказах дола концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11.55 — Передачий программа. 12.00 — «ГIулакх ду Советски Союзе» документальни фильм. 13.00 — Телевизионни халкъа университет. Владимир Ильич Ленинах, Iилмех культурех (ЦТ). 14.30 — Футбол. «Доша гуйра» яха соагIат декъхара. 15.40 — Ленина корта мутIареивар ГРМЗ токарь Морозов В. А. (нохчий меттала доакхх). 15.50 — Фильм-концерт «Композитор Глиэр». 16.30 — Бераштa. «Говра баьрий города тIа» художествени фильм. 17.45 — Кхоана — юртбоахама болхлочун еррига союзе ди. 18.20 — Юрта боахама болхлошта концерт. 19.00 — «КВН-69». КВН чемпионат кубок. Сезон ойдаелар (ЦТ). 21.00 — Дунеи халкъашта юкъера гIулакхех. 21.15 — Передачий программа. 21.40 — «Арена» художествени фильм.

12 октябрь

РАДИО

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Хоамаш. 7.30 — Передачий программех музыкальни антракти. 7.40— Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Шоана дукхаезача ашарий концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Передачий программа. 15.20 — «СалоIача минуташка» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 15.40 — Нохч-гIалгIай илли. 16.00 — Москва. 16.30 — Юрта боахама болхлой ди (эрсий меттала). 17.00 — Юрта боахама болхлошта дола концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 17.45 — Халлара ашараш. 18.00 — «Къонал» (гIалгIай меттала). 18.30 — Концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12.00 — Передачий программа. 12.05 — «ЦхьоагIо йоаза бераш» (гIалгIай меттала доакх). 12.25 — Бераштa. «Алютий никъ» художествени фильм. 130.55 — Ашараш. 14.00 — «Юрта сахьат». Ерригсоюзни юрта боахама болхлой денна четаль цIей передача. (ЦТ). 15.30 — «Катькин ди» Республика театра спектакль (гIалгIай меттала йоакх). 16.20 — «ЦаIаш» художествени фильм. 17.00 — Советски культура искусствий мастераш. Фильм «Юрий Толубеев». 17.55 — Кинопикъбара клуб. «Тихий океан тIа». 19.00 — «Трембита» художествени фильм. 20.30 — «ВорхI ди». Халкъашта юкъера программа (ЦТ). 21.15 — Передачий программа. 21.20 — Шекспир «Кориолан». Телеспектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный. Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бахктонхана секретара—3-34-38; партийни вахарех, культурах, промышленностех отделий—3-42-30; Юрта боахамех письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект. 7/34.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции. 7/34.

СФ06199. Заказ № 4418.